Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 19 январь, 1978 шу. ● № 8 (5831). ● Мах 2 кеп.

КЕРДА КОТАЛОНАШ ЙОАХАРГЬЯ ВАЙ!

Парте XXV съезда исторически решенеш кхоачаш а еш, советски нах чуйнна къахьегаш ба мохк экономически а социально а дегIабоалабара иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера заданеш кхоачашъеш. Цу доккхийча декхарех лоархIадара мел эшар да вай: низ бола индустрии боккха механизировании юрта боахами, дика кадраш.

Укх шера мехка хьалхашка латта бехктокхаме декхараш кхоачашдаро хIара советски сагагара дIадех шийдеррига низаш, знанеш, говзал оарцагIъяккхар, къахьегамеи политически хьинар кхы а айдар. Массаза а санна чоалхане декхараш кхоачашде лезача хана халкъага кхайк Коммунистически парти. Укх деношка кепайоазон тIа арадаьннад «1978 шера план кхоачаш а тIеххоачаш а яра социалистически яхь йоаржаярен производства эффективности балха дикали лакхъяра тIехьа лоаттабу къовсам чIоагIбарен хьакъехьа» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацешка, Советски Союза къахьегамхошка яздаь Письмо.

Iалаьмате боккха чулоацам бола из документ чIоагIа дегаш айденна тIайнцад Нохч-ГIалгIайчен берригача къахьегамхоша. Цар дика кхетаду цу тIа мел дувцар вай Даьхе дIахо а дегIайоалаяра, наьха хьал-торо тоаяра тIадерзадаь долга. ХIаьта массаза а санна, хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашделга, дукхагIча даькъе тийша да социалистически яхьах лерттIа пайда эцарах.

Советски Iаьдала кховзткъа шу дизара сийна йоаржаьча социалистическа яхье доккхий толамаш даьхар республика къахьегамхоша. Промышленни продукцена реализаци яра план бIарчча хьайийцача 101,6 процент кхоачашъяьй. Юртбоахама продукци алсамйоаккхача, колхозийн совхозийн экономика дIахо а чIоагIъеча боккха гIа аIахьалхашкахьа баьккхаб Нохч-ГIалгIайчен юртбоахама къахьегамхоша.

Цхьабакъда карагIдаьнначох кхоачамбаь а ца Iеш укх шера хьалхарча деношка денз производства эффективности балха дикали лакхъяра, кIезигагIа рузкъа дIа а дохийташ ма-хулла дукхагIа хIама хьадара, 1978 шерах хьинаре къахьега, керда коталонаш йоаха шу дара тIаерзаяь социалистически яхь кхы а шерагIа йоаржаяра партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацеш, берригa къахьегамхой тIаьхьийхаб КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-о, ВЛКСМ Центральни Комитето.

Тахан «Сердало» кепатохача Нохч-ГIалгIай АССР статистически управлене хоама тIа белгалдоаккхаш махиллара, дIадахача шера кхоачаш ца еш йисай парафин, насосаш, тракторни прицепаш, мебель, кирпичк, халкъа боахама саггота эша кхыйола продукци арахецара план. ХIанз а тIехь дукха моттигаш я къахьегама овсарле лакхъяра, гIишлош хьалъяра планаш кхоачаш ца еш, брик йола продукци арахецаш, колхозашеи совхозашеи зенаш деш болх беш.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК яздаьча Письмос дIадеххача тайпара, республика халкъа боахама массе а доакъошкарча къахьегамхой керттера декхар сенах латт аьлча, из латт производства эффективности балха дикали лакхъяра тIехьа лоаттабу къовсам шерагIа боаржабарах. ХIанз чIоагIа лоархIаме да лаьттан хIара гектарах, хIара балха минутах, хIара машинах, капитальни вложеней хIара сомах, доакъарен удобренейн хIара центнерах, доагора хIара килограммах дикагIча тайпара пайда эцара шийна тIалатта бехктокхам хIаране кхетабар. Цудухьа хIара предприяте, колхозе, совхозе бедалах, материалех, доагора-энергетически ресурсаех пайда эцара общественни хьажараш чакхдаьхача геттара нийса хургда. Юххьанцарча партийни организацеша, кулгалхошеи специалисташеи цахаддаш йоакхо е йоагIа социалистически яхьах хьахулар алсамдаккхара, тIайнца декхараш толаме кхоачашдара эша хьадаш вIаштIехьдахара.

Республика къахьегамхошта пятилетка кхоалагIча шера хьалхашка латта доккхий декхараш дикагIа кхоачашде аьттув боалийтаргбола никъ ба производства чурча торонех кхетамца пайда эцилга, къахьегамеи производственнии дисциплина чIоагIъелга. Алхха из ба хайра хIама дIадахийта а ца дезаш производства эффективности балха дикали лакхъярга бода никъ. Цудухьа цу дешашта социалистически яхье баьннарий теркам тIаберзабеш хила еза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш. Цар сийлеп декхар да пятилетка кхоалагIча шера планаш а социалистически декхараш а ханал хьалха кхоачашдара коллективашка яьржача яхьа корта а болаш кулгалдар, цунна нийса лостам телар, хан-ханнахьа цун итогаш яр. ВIалла а ла йиш йолаш хIама дац яхь формально лелаяр.

«ХIара балха денна — дикала Знак!», «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизегIа къахьегача республика дуккхача коллективаша, эзараш болча наха Iоавьй башха-дика опыт. Хьалхалаттарий балха методаш мамогга шерагIа йоаржаяро, уж дуккхача наха дIайовзийтаро лоархIам баь варгвоацаш доккха новкъостал дергда производства эффективности балха дикали лакхъяра, продукци дикагIа арахецара.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК яздаь Письмо Нохч-ГIалгIайчен берригача къахьегамхошка дIадовзийтара, цу тIа оттаду доккхий декхараш кхоачашдара уж оарцагIбахара къаьстта теркам тIабахийта беза парте горкомашеи райкомашеи, юххьанцарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

«Юбилейни яхьа къахьегама хьинари ритми, — аьлар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК декабрьски Пленуме, — лорае а дIачIоагIъе а еза. Тахан селханчул дикагIа бе болх, кхоана — таханчул дикагIа. Иштта я ден лозунг. ХIаьта дикагIа яхилга — дикала, эффективноста, къахьегама овсарле лакхъяра тIатаIа яхилга да. Алхха укхаза я, вай боахама берригача балха санна, социалистически декхарий юкъмоттиг».

ИттлагIча пятилетка кхоалагIа шу дика дIадоладаьд Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша. Укх деношка чакхъювлача митингашка, болхлой собранешка цар дег тIара къоабалдеш дувц КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо, халкъа боахама дерригача доакъой болх тоабара, социалистически яхь кхы а шерагIа йоаржаяра, КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра керда торонаш гучайоах.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАРЦА ЖОП ЛУРГДА

Теркама юкъмоттиге

«1978 шера план кхоачаш а тIеххоачаш а яра социалистически ахь йоаржаярен производства эффективности балха дикали лакхъяра тIехьа лоаттабу къовсам чIоагIбарен хьакъехьа» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацешка, Советски Союза къахьегамхошка яздаь Письмо Нохч-ГIалгIай республика юрта боахама къахьегамхой теркама юкъмоттиге да укх деношка. Совхозий, колхозий, кхыча организацей коллективаша шоай собранешкеи митингашкеи кIоаргга анализ а еш дувц партеи правительстваи халкъага даь кхайкарал, шоашта хьалхашка уттаду керда социалистически декхараш.

Назрановски район. 16 январе дукха нах вIашагIкхийтта митинг хилар «40 лет Октября» яхача совхозе. Митинг хьайийллача совхоза парткома секретара Арчаков Хасолта дийцар парте Центральни Комитета декабрьски (1977 ш.) Пленума решенещца а КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмоца а дувзаденна коллектива хьалхашка латтача декхарех. Митинге къамаьлаш дир Долакха-Юртарча отделене управляюще Тимурзиев Iалихана, 3-ча тракторни бригада бригадира Евкуров Лахана, кхычар.

Митинге вIашагIкхийттачар, партеи правительстваи тIахьехама жоп луш, совхоза берригача къахьегамхой шерагIа социалистически декхараш тIайнар. Юртбоахама техника укх шера 23 февраль тIакхоаччаш кийчъе, паччахьалкхенга шуреи дулхи лохкара кхаь шера планаш Конституце шу дузача денга кхоачашъе лаьрхIад.

* * *

Совхоз-техникума механизатораши хьайбаш лeладераши цхьана вIашагIкхийтта митинг йир цу дийнахьа. Яндаре, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп луш коллективо тIайийцача кердача декхаращца лаьрхIад кхашкарча балхашта еррига техникеи инвентари Советски Эскара Денга тоаяь яккха, планал совгIа 600 тонн органически удобренеш кхашка йоаржае, паччахьалкхенга ялат, шура, дулх дохкара кхаь шера планаш 1978 шера 7 октябрга кхоачашъе.

Хьалхалаттача доаркаша Гандарова Лоден Юнусова Яхаси шоай группашкарча хIара Iаттагара 2500 килограмм шура яккха дош деннад пятилетка кхоалагIча шера планагIа 1800 килограмм йоагIача. Цар дIадоладаьр хьалхаьцад кхыча доаркаша, сконикаша.

* * *

Гудермесски район. «Дружба» яхача совхоза механизаторий коллективо кердача хьинарца сихдаьд юртбоахама техника кийчъяра балхаш.

—КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо дийшачул тIехьагIа кердадаьхад кхаш леладераша шоаш хьалха тIайийна хиина декхараш,— аьлар боахама керттерча инженера Актимиров Руслана. — Техникеи инвентари тоаяра цхьоалагIча квартала план 23 февралга кхоачашъе дош деннад оаха. — ХIанз ремонтии балхаш графикал хьалхадувлаш ду.

Дикача къахьегамца белгалбаьннаб совхозе укх деношка электросварщик Султанов Халит, цхьоалагIча отделене трактористаш Умханов, Костенко, кузнец Тагиров Сайтсалам, кхыбараш. Гаргарча деношка тояь яргйолаш я январа графикал совгIа 4 трактор.

Айденнача хьинарий къахьегаш ба боахама хьайбаш леладераш а.

Д. ХАКИМОВ.

АЗ ТIАХЬЕХ

Аз дег тIара къоабалдеш хьаллоац укх деношка КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацешка, Советски Союза къахьегамхошка дола Письмо. ХIанз советски нах парте XXV съезда исторически решенещца ювзаенна йолча иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера планаш кхоачашъеча хана боккхача лоархIаме да из. ХIана аьлча, цу тIа белгалдоаккхача тайпара керттердар хIанз керда шу дIадоладеннача хьалхарча деношка дез балха хьалда йола ритм, хIара къахьегама коллективо, районо, городо, областо, краяси республикаи паччахьалкхен планови заданеш социалистически декхараши кхоачашделга Iалашдар да.

Иштта халкъа боахама эффективность лакхъяра боккхача лоархIаме долча производствай берригача кхоачамех дикагIа пайда эарца, балха ха зехьа ца йоаярца, кхыдарашца дувзаденна де деза дуккха балхаш белгалдоах цу письмо тIа. Цудухьа вай партеи правительстваи из боккхача лоархIаме кхайкарал хьал а лаьца шоай къахьегама гIулакхаш кхы а дикагIа тоадара тхоай еррига завода болхлой тIахьех аз

А. АСТЕМИРОВ,
«Красный молот» завода болат лоаладер.

КХАЬ ШЕРА ЗАДАНИ — 7 ОКТЯБРГА

Селхан, 18 январе, цхьайтта сахьат доалача хана Грозненска «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха митинг хилар. «1978 шера план кхоачаш а тIеххоачаш а яра социалистически яхь йоаржаярен производства эффективности балха дикали лакхъяра тIехьа лоаттабу къовсам чIоагIбарен хьакъехьа» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацешка, Советски Союза къахьегамхошка долча Письмона хетаяь из митинг хьайийллар профсоюза завкома председатела Сокоренко Тамара Алексеевнас.

КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеша, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмос хьалхашка оттадаь декхараш бехктокхаме хилар белгал а доаккхаш шийн къамаьл дIадоладир завода парткома секретара Козлов Николай Ивановича. Цу лоархIамеча документа производства эффективности балха дикали лакхъяра, тIехника хьокхамаш а доахаш, ма-могга дIадодар кIезигдара шерагIа яхь йоаржае езаш хиларах дувц цо. Укх шера хьалхарча дийнахьа а денз бе боаггIача боарамагIа болх а беш паччахьалкхен планаш, тIайнца декхараш толамца кхоачаши тIеххоачаши де дезаш хилар белгалдаьккхар оратора. Арахеца продукци дикеи тIехдикеи мара ца хулийташ, кхомбараи хьурмат дараи тIехьа тIагIертта къовсам а лоаттабеш кхаь шера задани укх шера 7 октябрга кхоачашъяра Турапин Владимир Степановича бригадас дIадоладь дика гIулакх хьаллацара тIахьийхар цо завода берригa болхлой.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР керда Конституци тIайнца шу дузача денга кхоачашъе шоай бригадаша декхараш тIайнца хиларах дийцар кхоалагIча цеха слесара Лукашев Николая, литейни цеха обрубщика Батаев Вахас. Хьалхашка латта декхараш тIеххоачащдара овсаре къахьегарал совгIа арахеца продукци дукхагIа, дикагIа, дIадодар кIезигагIа долаш хилийтара, эIамигчун а доккхачун а кхомбара тIехьа предприяте берригача комсомольцашеи кагирхошеи тIагIертта къовсам лоаттабеш хиларах дийцар завода ВЛКСМ комитета секретара Серебряков Вячеслава.

ЦаI санна массава а раьза волаш тIайнцар митинге дакъа лоацараша из лоархIаме документ.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ДОАХАНА IУНАЛ ДЕЛГА ТОАДАЬД

Хьайбай продукци яккхараши шу хьалха районе тIехьадусача боахамех цаI яр «Гойтинский» совхоз. Цу деша керттера бахьан дар лоахан къаьна, кIезига шура луча фух хилар.

Доахана Iул тоадара тIабахийтар боахама специалисташа берригa шоай теркам. Доаладир дикача фух дола шинараш. Уж хьалхедара лаьрххIа бригада вIашагIъеллар. Уж лаьхкачул тIехьагIа хIара шера тIакхеташ латт шура. Масала, 1976 шера 1 ноябрь тIакховчаш хIара Iаттагара 1269 килограмм яьккха хиннаяле соахка цу хана 1635 килограмм шура яьккхар. ХIаьта юбилейни шу чакхдоалаш паччахьалкхенга ехка шура планагIа йоагIачул 130 тонн дукхагIа хилар.

Из толам баккха къаьстта доккха новкъостал дир доаркаша Имурзиева Пазус, Виситова Айбанта, Хузаева Аьсета, Ескиева Милас, кхычар.

Паччахьалкхенга шура йохкара план 7 октябрь тIакхоачаш кхоачашъе социалистически декхар тIайнцад совхоза хьайбаш лeладераша.

С. МАДАГОВ.

БIАЬСТАНГА КИЙЧЛУ

«Гудермесский» совхозе тоае езаш 37 трактор яр. ЦхьалагIча квартале, планал совгIа 4 йолаш, 18 трактор тоаяьй механизатораша. ХIаьта кердача шера хьалхарча квартале хIанзле тоае кхийнад цар кхы а 5 трактор.

Дукха ба мехмастерске болхлошта юкъе опыт йола говзанчаш. Царех ва токарь Спицын Федор, сварщик Пермяков Николай, мотористаш Тужиков Александри Катаев Iаьлеи

ХIаьта бригадашта юкъе яхье хьалха латт коммуниста Хамидов Вахий бригада. Цу коллективе дикагIа лоархIаш ба Балиев Хьасан, Муслимов Хасмухьмад, Мусиев Лаьча. Шоай яахье трактор тоаяь баьннаб бригада болхлой.

М. МУХТАРОВ.

* * *

Ачхой - Мартановски район. «Орджоникидзевский» совхоза нов. Астамиров Мохдан бригадир волча 10-ча бригаде йистедаьннад сомийн баьцадаарийн хьувкъама лард йоллара балхаш. Хургболча хьувкъама лаьтта кийчде бригада йолаелар гурахье а. Азотнии фосфорнии удобренеш а товсаш зябь аьхар. Из болх дика чакхбаьккхар механизатораша Лабазанов Яхьъяс, Юсупова Арзус, Байсаева Кхокхас, Данжиева ПаьтIамата.

1978 шера бригада членаша 31 гектара тIа сомаши 45 гектара тIа баьцадаараши кхедерга.

А. ЗАИНУТДИНОВ.

КОМСИЙ БОАХАМА КХОАНЕ

Паччахьалкхенга ялат дохкара кхаь шера план соахка кхоачашъяьй тха боахамо. Укх тIехьарча хана комсаша дукхагIа моттиг дIалоац тханцига. Иштта, соахка 570 гектар хиннаяле укх шера 800 гектар хургья, хIаьта иттлагIча пятилетка тIеххьарча шера — эзар гектар.

Комсаш дIае лаьтта кийчдеш доккха новкъостал дир тхона «Сельхозтехника» Сунженски районерча объединене механизатораша. С-100 марках йолча виз болча ворхI тракторца юкъера лаьрхIача 60 сантиметр кIоарга 500 гектар лаьтта аьхар цар соахка.

Укх шера 230 гектара тIа дIае еза комсаш. Лакхе белгалдаьккхача тайпара уж дIае йолаяра лаьтта кийча да, кхоачамболлаш Iалашъяьй комсий гаьнаш а. Уж Херсонски областера, Шелковской района «Бурунный» яхача совхозера енай.

ХIанз минеральни удобренеш хьатIакхухьаш ба Сунженски МРО болхлой. КIезиг-дукха лоа диллача хIанз комсаш йолча а уж дIаюргйолча а кхашка хIара гектара тIа 4—5 центнер кхоачийташ товса йолаергья удобренеш. ХIана аьлча, кхашка лоа довцача хана уж товсарах дукха пайда балац.

«Колхозашкеи совхозашкеи отделеней, бригадай, фермай, производства юкъерча звенои кхыча подразделеней кулгалдеча стимулировани еча кхы тIа а де дезарий хьачъехьа» болча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета сопамаш тIа, кхыча документаш тIа боккха теркам тIабохийт партеи правительстваси керда кадраш кийчъяраи уж балха дIаниисъяраи. Цу тIахьехамашка къаьстта ладувгIа дезаре а уж кхоачашдара хадданза йоакхо е езарех а да тхо. ХIана аьлча комсаш кхее кхо шу хьалха мара йолаьяц оаха. ХIаьта цу юкъа звеньевоел Чапанова IайнаIал, Гарданова Долатханал, Галаева Маремал совгIа комсашта лерттIа Iунал де ховш наггахьа мара саг Iемавац.

ХIанз хIара шера 100 — 120-нел кIезигагIа воацаш саг хул Iай СоагIапча культура ЦIагIа комсаш лелае нах Iомабара хьайийллача курсашка ухаш. Цига деша ухараштa хIаранена 30 — 40 сом стипенди лу. Духхьала соахка 150 совгIача саго чакхъяьхар уж курсаш.

Наха кIоарга знанеш лу цу курсашка хьехаш волча агронома Мужахоев Мохьмада, комсаш лелаеча отделене управляюще Гандалоев Хаматхана, кхычар.

Ши-кхо шу хьалха духхьала комсаш лелаяра керда ворхI совхоз вIашагIъеллар тха районе. Уж комсаш кхее ховргдолча нахаца Iалашъяр духьа профтехучилища филиал хьайийллар МагIалбике. ХIанз цига а дешаш ба тха боахамера нах.

Комсаш лелаеча боахамий лакхерчеи юкъерчеи звенон специалисташа «Чечингушвино» производственно-совхозни объединенера яйтача программах кIира цкъа ухаш района юрта боахама управлене курсашка деш. Цига тхона хьехаш я йоккха балха опыт йола агроном Ярахметова Людмила Александровна. Тха боахамера цу курсашка деша ух соца цхьана Гандалоев Хаматхан, комсаш лелаеча отделене агроном. Звеньевойшта керттерча специалисташа хьех.

Йоакхо ю тха боахаме комсаш лелаеча наьха балхацара материальни безам совбаккхара а. Иштта, укх шера денз Iунал дара цхьан дезала 23 гектар комсаш хьакъоастаергья. Цига комсий гаьнаш йоIаш, уж шпалерах хьалъеххаш, Iангара яхар духьа гураьла лаьтта кIала йохкаш, кхыдар деш кулгашца 30 процент балхаш де дезаш да. Уж гIулакхаш чакхдахарах бетта 190 сом 77 кепиги хьожаду. хIаьта кулгкара 120 сом лу. Пхе-ах бетта болх баьчул тIехьагIа перерасчет а йийя хьалу тIадиса ахча. Дика хьувкъам кхебича из пламал совгIа хиларга хьежжа тIаккхет алапи, е кхыча тайпара аьлча аккордно - премиальни хьисапе алапи теларгда.

Лелае комсаш хьанийца хIара саг, дезал хиланза яргйоацача техникаца, инвентараца Iалашбу.

Май бетта денз гуйре тIакхаччалца хIара итт ди даьлча комсашта хулача лазарашта духьла молхаш етта езаш да, цул совгIа шера диазза культиваци е еза. Уж балхаш бIаь гектара тIа чакхдахара ши трактор эш хиланза яргйоаца тIехьатосса инвентарь а йолаш. Цунга хьежжа дIайийна комсаш 800 гектарага дIакхаьчача 16 трактор, дукха нах эшаргба Iунал дара. Балхаш лерттIа вIаштIехьдаьха чакхдоахаргдолаш хIаране ворхI-ворхI трактор а хургйолаш ши механизировании комсаш лелаю отряд вIашагIйоллаpгья.

КIезига я тха боахаме комсашта Iунал деча хана эша техника, инвентарь. Масала, комсаш хьалъеххара шпалера хьаеш теха хьокхий лаьтта эшача боарамагIа Iочудохийташ лаьрххIа агрегат я. Уж йоацаш я боахаме. БIаьсти комсий бешамашка балхаш дIаладелча новкъостал дара уж тайпа агрегаташ йоахкийтаргья аьннад тха шефаш болча «Наурский» комсаш лелаеча совхоза кулгалхоша. Цхьабакъда шоай кхашкара балхаш чакхдаьлча мара уж яйта вIаштIехьдаргдац цар. Из бахьан долаш шийн ханнахьа шпалера хьал а яь агротехнически дикагIйолча хана комсаш хьалъекха карагIа ца далар кхер тхо.

Комсий мугIараштa культиваци еш агрегат я. Кулгашца балхаш деш вола 20 саг мукъавоаккх цо хIара дийнахьа. Болхлой ишта а кIезига болча тха боахама уж тайпа агрегаташ дукхагIа хилча дикагIа дар, хIаьта хIанз тха доалахьа шиъ мара яц. Бакъдар аьлча кхы 4 хилча хIанзарчоа кхоачамбергбар саха. Тоъаш яц тха боахаме комсий бешамашка балхаш ду кхы тайпа техника а. Из Iалашъяра новкъостал дар дех оаха «Чечингушвино» производственно-совхозни объединене кулгалхошкара.

И. ГАНДАЛОЕВ,
Малгобекски района «Ингушский» совхоза керттера агроном.

ОАХА ХЬАЛЛОАЦ ПАРТЕ ТIАХЬЕХАМ

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона хетаяь митинг хилар Назрановски трикотажни фабрике. Из митинг хьайийллар фабрика партбюро секретара Б. Х. Гагиева.

Пятилетка хьалхарча шин шера план дикача хьокхамашца кхоачаш а яь фабрика коллективо, планал совгIа 108 эзар сома продукци маьхалъяьккхай.

ХIаьта укх шера а балха боарам лох ца беш хьабоагIа фабрика болхлой. Цар лерхI 7 октябрь тIакхоачаш пятилетка 3 шера задани кхоачашъе.

Ше митинге къамаьл деш швейни цеха 5-ча конвейер тIарча хIамаштегачо, комсомолка Хвлмурзиева Хадишата аьлар: «Аьи тха участка 28 комсомольцои парте тIахьехама жоп а луш декхараш тIайнцаа: 7 октябрь тIакхоачаш шера план кхоачашъе, Ленински комсомола 60 шу дузаш планал совгIа 15 эзар пазата барзкъа арахеца, комсомола 18-гIа съезд хьаеллаш укх шера 4 бетта личии план кхоачашъе. Цига иштта къамаьлаш дир швейни цеха хIамаш тегачо Плиева Тамарас, 6-ча конвейера бригадира Джарасова Хадишата, мастера коммуниста Мальсагов Бекхана.

Митинге хоадам боллаш дола декхараш дувцаш къамаьлаш дир БогатыревгIар ПаьтIаматеи Зайнапеи, Мальсагова Марема, Султыгова Фатимас, Аушева Мадинас, иштта кхычар.

Коллективо къоабалдаь тIайнцар КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо.

А. АЛИХАНОВ.

КIЕЗИГА ХIАНА ДУ IАЬСИЙ?

Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхоза 3-ча ферма болх дика лелаш санна хет цхьадолча хьокхамашка хьежача. Паччахьалкхенга шера планагIа 879 тонн шура йохка езача 958 тонн ехкай цун коллективо. ТIехьарча хана цигара шурий заводе дIакхухьийта продукци цхьоалагIча сортах я. Докхалца цIераш йоах укхаза дикагIболча доаркай Мадагова Залпай, Темиева Тоийтай, Ибрагимова Умишай. ХIара Iаттагара 2300 килограмм совгIа шура яьккхай царех хIаране.

Хова кийчъяьй Ше уголок а. Хьайбаш леладерашта паргIата цIа да, чулатташ телевизор, приемник, керда газеташи журналаши да деша, болхлошта юкъе беча массово - политически балха план я. Товргйолча тайпара кийчъяьй КПСС XXV съезда решенеш ювцаш, керда Конституции X пятилетка планаши ювцаш йола стендаш. Хьайбаш леладерашта юкъера яхь хьахьоккхаш йола гойтара агитаци я. Хьалтеха йоалл ден распорядок, доахана рацион.

Цхьабакъда, из дерригa дIадоладеш во хьокхам ба Iодеш дола Iаьсий кIезига хилар. Соахка хIара 100 Iатта сих 52 Iаса мара даьлац. Районе эггара лохагIа болча хьокхамех ба из. Цу сурто дIахо боахам дегIабара гIулакх кхерама кIал оттаду.

Укх тайпара дувц из «бахьан» ферма заведующе Дубаев Iаьлас:

— Май беттага кхаччалца хьайбашта искуственни осеменейн еш хиннаб районерча колхозий - юкъарча кооператива специалисташ. Доахана осеменении е езаш хинна еррига ханаш тилийтар тхона цар. Из бахьан долаш дукха доахан Iаьхара дисар, цудухьа Iаьсий а кIезига хиннад...

Заведующе дийцар бакъдар да цхьан оагIорахьара. Кооператива специалисташа доккха зе даьд кхыча колхозашта а. Цхьабакъда укхаза ше шийца хьаотт хаттар: мича хиннаб из осеменении еча хана колхоза а ферма а специалисташ, хIана дитад боккхача лоархIаме гIулакх боаггIаш бола тIахьожам боацаш? Малав цу деша бехктокхаме эзар?

ХIанз кадар пайдана дац!

Май бетта денз кооперативагара новкъостал ца дехаш сецай колхоз. Дукха ха йоацаш, доаркаша декхар а даь, пайданагIча овгIорахьа къоастадаьд осеменатораштара дош. Керда шу хьатIаотташ колхоза правлене фермашка дIачIоагIбаьб уж.

Цхьабакъда къастанза да учета гIулакх. Iаьхара биса масса етт ба ферме аьнна хьаттача, уйла ца еш жоп делар Дубаев Iаьлас:

— Вурийтта.

Ферме кхоабаш 581 етти. царех бетташ 345 мара боацаши хиларга хьежача Дубаева денна жоп нийса доацаш санна хеталу. Мадагова Залпайца къамаьл ду оаха. План кхоачашъяьяле я, гIадъяхар дац цун къамаьлаца. Халахеташ дувц цо:

— Са группаца 35 етт ба. Царех 6 Iаьхара ба, 10—бий-беций ца ховш ба. Укх тIеххьарча шин бетта 6 етт баьхкаб, январе бахкаргболаш 2—3 ба.

Иззамо группа хилча дукха йоахалургйий шура?! Ферме ерригаш а 15 группа я, хIараенеца 35-негара 43-нега кхаччалца етт а болаш. Геттара дика гуш да, цу тайпара гIайгIа дег чу йолаш Мадагова цаI хинна ца Iелга.

Зоотехнически бокъонаша хьех, бахкаргболча Iатта белкови доакъараш дукхагIа тела деза яхаш. хIаьта гIийла из бале уж доакъараш цхьаншии единицага кхоачаш кхы а тIатоха деза. Из ховш а ба специалисташ. ХIаьта а цар кхоачашдеш дац из дош. Мичара хьахургда дика Iаьсий тIаккха?!

Нийса зоотехнически учет а лелаергйолаш колхозе тIайийцай укх тайпара форма: Iасилг Iодаь ши-кхо сахьат доаллашехьа колхоза правленега хоам бе безаш. Яздаьча каьхатаца бе вIаштIехьа ца доале телефонаца бу из. Из форма а кхоачашъяц фермашка. Шийна дага а доацаш эккхийта аьлар ферма заведующе:

— Iуйрийна етт баьхкача бIарчча ди доаккх оаха Iасилгага фу хьал да хьежаш, цул тIехьагIа бу конторе хоам.

Ше из харцахьа аьннилга а хайна, тIатехар:

— Ши сахьат даьначa гIолла тамагIа ду.

Нийса лец аьнна заведующех бехк баккхац оаха, цхьабахьда духхьал дIаала тхоай бокъо хет: иштача «формаца» очковтирательстваг кхача гаьна никъ бац. Деннача Iасилга тамагIа оттаде специалист атта коравоагIаргвац. Iасилг далийтарах-м лира жоп дехарг ма дий!

Осемененеца яьча «эксперименташа» доккха зе даьд кхоалагIча фермана. Колхоза правлене чIоагIа къахега дезаргда ферма гIаьметта йоалаяраи районе хьалхалаттараштa тIехьакхсераи.

Ш. КАГИРОВ,
«Знамя труда» яхача Сунженски районни газета юртбоахама отдела заведующи.

А. САГОВ,
«Сердало» газета соб. корр.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ДЕГІААХАРА НАЬКЪАГІА

1977 шера Нохч-ГІалгІай АССР халкъа боахам дегІаахара паччахьалкхен план кхоачашъяра итогех

КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачаш а еш, Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизар сийлеица накъабахара, юбилейни шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически ях& йоаржаьча Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхоша керда къахьегама толамаш даьхад экономикей культурей дегІайоалаеча, халкъа материальни хьал-торо тоаеча.

Иттлагіча пятилетка шоллагІча шера керттера заданеш кхоачашъяьй.

Промышленность

Еррига республика хьанйцача продукця маьхала якхара 1977 шера план 101,6 процент кхоачашъяьй, цу даькъе республика Министрий Совета чуйоагІача промышленносто 101,9 процент кхоачаш а еш.

Промышленноста доакъоша кийчъю продукци 1976 шера арахецаш хинначул тІакхийттай укх боарамагІа:

газови промышленность	— 11 процент
машинашъяри металлообработкей	— 7 процент
Хьунеи хьу чакхйоахен промышленность	— 7 процент
гІишлон материалий промышленность	— 5 процент
ейга промышленность	— 3 процент

Продукци маьхала якхара план кхоачашъяри объединенешка, предприятешка продукци дегІаахари хьахьокх дІахорча даннеша.

	1977 шера плана кхоачашъяра процент	1977 шу 1976 шера процентаща нийсдича
Ленина орден лелаю «Грознефть» производственни объединени	102	95
«Севкавнефтегазпереработка яха Грозненски производственни объединени	103	111
«Грознефтеоргсинтез» яха Грозненски производственни объединени	100,4	99,6
«Красный молот» яха завод	101	106
«Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене «Электроприбор» завод	103	106
«Пищемаш» завод	104	105
ГІ. Ахриева цІерагІа йола «Электроинструмент завод	104	114
«Трансмаш» завод	100,4	107
Гудермесски медицински инструментий завод	103	107
«Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни завод	100,1	106
«Грозэнерго» районни энергетически управлени	100,4	99,4
«Терек» яха мебельно-хьун хІамаш ю Нохч-ГІалгІай производственни объединени	103	108
Хьун боахама управлени	103	104
Цементни завод	86	105
Грозненски аьшкбетона конструкцей завод	100,3	104
ЦІенош деча эша йоккхий панелаш ю Аргунски завод	100,2	162
ГІишлой материалийн гІишлой индустрен Аргунски комбинат	100,7	97
«Чечингушводстрой» гІишлошъеча управлене Аргунски аьшкбетона изделей завод	118	109
Назрановски трикотажни фабрика	101	98
Производственни швейни объединени	103	102
Кога гІирс бу фабрика	100,2	86
«Консервплодоовощ» яха Нохч-ГІалгІай производственни аграрно-промышленно - торгови объединени	103	86
Шурий промышленноста Нохч-ГІалгІай производственни объединени	109	107
«Чечингушвино» яха Нохч-ГІалгІай производственни совхозни объединени	104	80
«Чечингстройматериалы» производственни объединени	100,2	102
Республика кхачан промышленноста министерство	103	100,4
Моттигерча промышленноста министерство	101	111

1977 шера «ТІехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагІа шерра социалистически яхь яьржар республике. Цементни заводагара дІаиккхача республика ерригача предприятеша кхоачашйир продукци маьхала якхара шера план.

Промышленни продукце керттера тайпаш 1977 шера хьаир укх тайпара хилар:

	1977 шера кийчъяьй	1977 шу 1976 шера процентаща нийсдича
Электроэнерги — миллион киловатт-сахьат	3083	98
Газ — миллион кубически метр	2529	96
Болат — эзар тонн	33,2	93
Мехкдаьтта аппаратура — эзар тонн	17,3	103
Насосаш	785	105
Хица мехкдаьтта тІоанаш лелхийта агрегаташ	81	85
Скважинаш караерзаяра йола цементировочни агрегаташ	618	106
Тракторни прицепаш — эзар	14,4	104
Трансформаторни подстанцеш	1664	105
Электрографически аппараташ	2377	105
Электроинструмент — эзар	267	120
Етта кирпишк (колхозаша яь йоацаш — миллион)	183	100,0
КІир — эзар тонн	37	123
Гипс (алебастр) — эзар тонн	6,9	75
Аьшкабетона конструкцеши изделеш — эзар кубически метр	255	100,4
Цемент — эзар тонн	522	97
Хьаара эза хьу (колхозаша кийчъяьр йоацаш) — эзар кубически метр	122	100,8
цу даькъе: херх хьокха хьу — эзар кубически метр	52	98
Ардакх (колхозаша яьккхар йоацаш) — эзар кубически метр	38	90
Хьун гамий плиташ — эзар кубически метр	56	100,1
Фаттан хьекха фанера — миллион квадратни метр	8,1	107
ТІехьнахьа дувхаду пазата барзкъаш — эзар	243	129
Чухьнахьа дувхаду пазата барзкъаш — эзар	5233	125
Швейни изделеш — миллион сом	53,8	99
Телата кога гІирс — эзар пара	934	95
Дулх (промышленносте даькхар) — эзар тонн	15,5	109
Колбасни изделеш — эзар тонн	5,4	106
Паччахьалкхен ресурсай бедалах даькха дулхдаьтта — тонн	1146	111
Паччахьалкхен русарсай бедалах даькха генарий даьтта — эзар тонн	10,1	143
Мерзача шурий продукци — эзар тонн	57,7	106
Хьаьна нахчаш, жа нахча а тІехь — тонн	1552	102
Кондитерски изделеш — эзар тонн	4,7	104
Шекар - песок — эзар тонн	3,3	68
Маькхи маькха-булочни изделеши — эзар тонн	74,6	97
Макаронни изделеш — эзар тонн	5,1	105
Консерваш — миллион условни банка	96,1	74
Йий — эзар дал	1197	102
Аьшка менгеш — эзар	23,4	92
Шариковни авторучкаш — миллион	6,2	89
Бытовой химе товараш — миллион сом	7,3	111
Мебель — миллион сом	19,2	104

Еррига республика хьанйцача продукци маьхала якхара план кхоачашъяьяле а, парафин, машин-даьтташ, насосаш, тракторни прицепаш, ардакх, мебель, кирпишк, аьшкбетона конструкцешн изделаши, цемент, чухьнахьа дувхаду пазата барзкъаш, кога гІирс, консерваш, шекар арахецара 1977 шера план кхоачашъяьяц.

Къахьегама овсарле лакхъяра план толамца кхоачашъяьй Ленина орден лелаеча «Грознефть», «Севкавнефтегазпереработка», «Грознефтеоргсинтез» производственни объединенеша, производственни швейни объединене, шурий промышленноста объединене, кхыча объединеней коллективаша.

Къахьегама овсарле 1976 шера хинначул дикка лакхъелнай «Севкавнефтегазпереработка» производственни объединене 12 процент, «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене «Электроприбор» заводен ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» заводен — 8 процент, «Красный молот», «Пищемаш» заводашка — 6 процент, медицински инструментий заводе — 7 процент, «Чечингушводстрой» гІишлошъеча управлене Аргунски аьшкбетона изделей заводе — 13 процент.

Цхьабакъда, къахьегама овсарле 1976 шера хинначул лохъяьй Грозненски ремонтно - механически заводе, рудай йоаца материалаш йоахачеи чакхйоахачеи Карабулакски заводе, Сунженски мехлесхозе, Назрановски трикотажни Грозненски кога гІирс бечеи фабрикашка, шекар деча заводе.

Дукхача хана денз производственни мощностех бизза пайда ца ийбеш болх беш я Назрановски Малгобекски кирпишкаш ю заводаш, цементни завод. Назрановски трикотажни Грозненский кога гІирс буи фабрикаш, шекар доакха завод.

«Дукхканеша ховтташ дола товараш арахецилга дІахо дегІадоаладелга Іалашдара де дезарех» яха КПСС ЦК, СССР Министрий Совета Соцам кхоачаш а беш, республика промышленни предприятеша 1977 шера халкъа эша товараш 295 миллион сома маьха арахийцар е 1976 шера арахийцарел 2,5 процент дукхагІа.

Культурно-бытовой гІулакхаштен коа-картеи эша товараш арахецара 1977 шера план 100,0 процент кхоачашйир цул хьалхарча шера арахийцарел 6 процент дукхагІа арахийцар уж.

Культурно-бытовой гІулакхаштеи коа-картеи эша товараш арахецара план кхоачашъяьяц «Терек» яхача мебельно-хьун хІамаш еча Нохч - ГІалгІай производственни объединене, моттигерча промышленноста министерства предприятеша.

1977 шера промышленни предприятей коллективаша балхаш даьд арахеца продукци дикагІа хилийтара, эргаяьха керда машинаш, оборудовани, прибораш хьаяра.

«Грознефтеоргсинтез» Грозненски производственни объединене паччахьалкхен дикала Знак хьожаяьй 23 продуктана, «Красный молот» заводерча — 9 тайпарча продукцена, «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене «Электроприбор» заводе — 4 тайпарчоа, медицински инструментий заводе — 2 изделена, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода — 4 изделена, производственни швейни объединене — 40 изделена.

Из ниттта дале а цхьайолча промышленни предприятешка хІанз а тІехьа эсала я арахеца изделеш. Царех я Грозненски кога гІирс буи Назрановски трикотажни фабрикаш, художественни промыслай производственни объединени, дулха комбинат, шурий промышленноста предприятеш.

Пайда бара планаш тІехкхоачашъяьй Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене, «Грозэнерго» районни энергетически управлене, производственни швейни объединене, чхьагІара-коньячни комбината, цхьайолча кхыча предприятей коллективаша.

Цхьабакъда, арахецача продукцега доагІачул дукхагІа рузкъа дІадахийтад электромеханически заводе, Грозненски аьшкбетона заводе, «Терек» яхача мебельно-хьун хІамаш еча Нохч - ГІалгІай производственни объединене, рудай йоаца гІишлон материалаш йоахачеи чакхйоахачеи Карабулакски заводе, шекар деча заводе, цІенош деча эша йоккхий панелаш еча заводе.

Лоаладаьча чона кооперировании поставкаш яра 1977 шера план 110 процент, болата — 90 процент, поковкай — 88 процент, штамповкай — 113 процент кхоачашъяьй.

Республика заводашкеи фабрикашкеи кара а ерзаяь керда арахеца йолаяьй халкъа боахама планагІа кийчъе лаьрхІа хинна 15 тайпара продукци, царех дукхачарна паччахьалкхен дикала Знак еннай.

СССР духхьашха Гудермесски медицински инструметий заводе арахеца йолаяьй цергий штамповка яра йола устройство, титанови сплавех хьаю йиъ тайпара анатомически пинцеташ, контурни моарзадІаш.

«Оргтехника» производственни объединене «Электроприбор» заводе арахеца йолаяьй «ЭР-420К» яха копировально-множительни ротационни аппарат, «Красный молот заводе мукх ца юа фонтанни арматура.

Цунца цхьана керда техникеи дикагІйола технологии производствана юкъеяхьара оттаяь планаш кхоачашъяьяц республика кхачан промышленноста, наха бытовой гІулакхаш деча министерства предприятеша, дулха комбинате.

Технически прогресс еча хьинаре дакъа лоац изобретателашеи, рационализаторашеи.

1977 шера республика халкъа боахама юкъейоалайир шера лаьрхІача 12 миллион совгІа сом пайда беш йола 11 эзар изобретении рационализаторски предложении.

Юрта боахам

Республика юрта боахама къахьегамхоша пятилетка юбилейни шера дукхагІа яьккхар юртбоахама продукци, дІахо а чІоагІйир колхозийи совхозийи экономика.

Юрта боахама колхозийи паччахьалкхен боахамийн валови продукце юкъара боарам 1971—1975 шерашка юкъера лаьрхІача хІара шера яьккхача продукцел 12 процент дукхагІа хилар 1977 шера яьккха продукци.

1977 шера гурахьа дув кІа, фуна йола хьажкІаш, дуга, генараш, коартолаш дукхагІа дІайийра.

Дерригача категорех долча боахамашка 1977 шера ялат дІадийра укх кхашка:

(эзар гектар)

	1977 ш.	1977 шу 1976 шера процентаща нийсдича
Дерригa ялат дІадийна кхаш	460,4	98
Ялата культураш	245,4	103
цу даькъе:		
КІа	119,8	102
Мукх	54,0	95
Фуна йола хьажкІаш	41,4	128
Дуга	7,6	115
Генараш	15.6	102
Фабричин шекара свекла	9,1	100
Коартолаш	3,1	111
Баьцадаараш	13,8	99
Доакъара культураш	166,5	92

Республике колхозашкеи паччахьалкхен боахамашкеи 1977 шера республика историчухь эггара дикагІа ялат хьувкъадир — 506.8 эзар тонн.

Лаьттанцара йоаха керттера продукташ массе категорех долча боахамашка укх боарамагІа тІаккхийттар.

(эзар тонн)

	1976 ш.	1977 ш.	1977 шу 1976 шера процентаща нийсдича
Ялата культураш	519,8	536,5	103
цу даькъе:			
гурахьа дув кІа	259,7	243,4	94
гурахьа був мукх	125,9	110,8	88
хьажкІаш	84,0	119,7	143
дуга	19,7	26,2	133
Фабричин шекара свекла	207,0	177,7	86
генараш	12,7	16,0	126
баьцадаараш	176,4	153,1	87
сони комараши	801,1	657,7	82

Колхозашкеи паччахьалкхен боахамашкеи ялат дІадийначa хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача чуийцар:

(гектара тІара центнераш)

	1976 ш.	1977 ш.
Ялата культураш	21,4	21,4
цу даькъе:		
гурахьа дув кІа	22,1	20,3
гурахьа був мукх	22,5	21,5
фуалъяьха хьажкІаш	24,3	28,1
дуга	29,7	34,4
фабричин шекара свеклаш	228	195
баьцадаараш	124	104

Эггара дикагІа ялат хьийкъяр Ачхой - Мартановски района кхашка — цхьан гектара тІара 25,7 центнер. Урус-Мартановски районе — 24,9 центнер, Сунженски районе — 24,6 центнер.

Лаьттанцара продукци дерригача категорех долча боахамаша паччахьалкхенга йохкар укх боараме хилар:

(эзар тонн)

	1977 шера еррига а ийнараш	Ерригаш а ийра план кхоачашъяра проценташ	1977 шера еррига а ийнараш 1976 шерацa нийсдича (проц.)
Ялат	163,9	113	96
Фабричин шекара свеклаш	169,7	94	88
Генараш	10,8	72	133
Тхьамка	2,7	128	110
Коартолаш	7,7	110	126
Баьцадаараш	133,5	103	102
Харбаз-паста	7,2	103	3-эза
Сони комараши	61,3	111	87

Цхьан гектара лаьрхІа 1977 шера колхознин совхозин кхашка тесса минеральни удобренеш 16 центнер дукхагІа хилар 1976 шера тессачул.

Кхашка къахьегаш бараша дукха балхаш ду иттлагІча пятилетка кхоалагІча шера а дика хьийкъа ялат хилийтара.

1978 шерарча ялата лаьрхІа гурахьа дІайийна культураш 182,6 эзар гектар я, дукхагІа дІайийнай эггара маьхера кхачан культура — гурахьа дув кІа.

БІаьстан юхье ювча ялата культурашта лаьрхІа чутесса фу (хьажкІаш ца лаьрхІача) 8,3 эзар тонн я е планал ялх процент дукхагІа.

Республика колхозашка, совхозашка, боахамий юкъарча организацешка доахан хилар:

(эзар)

	1977 ш. 1 январага	1978 ш. 1 январага	1978 ш. 1977 шера 1 январа процентаща нийсдича
Хьайбаш	171,2	166,6	97
цу даькъе детта доахан	55,3	55,7	100,8
Хьакхарч	115,1	132,5	115
Жаи гаьзарийи	613,3	624,0	102
Массе а тайпа котам-боабишк, кІоригаш а тІехь дІалаьрхІача	1323,8	1665,0	126

Колхозашка, совхозашка, боахамий юкъарча организацешка хьайбай продукташ яхар хьахьокх дІахорча даннеша:

	1976 шера	1977 шера	1977 шу 1976 ш. проценташ
Дийнача доахана дозол эзар тонн	17,3	18,8	109
Шура — эзар тонн	90,2	101,7	113
фуаш — миллион	65,2	71,7	110
тха — тонн	2502	2502	100

Республикерча колхозашкеи совхозашкеи 1977 шера хІара кхоабача Іаттагара яьккхар 2078 килограмм шура е 1976 шера яьккхачул 183 килограмм дукхагІа.

Наурски района боахамашка хІара кхоабача Іаттагара яьккхар 2566 килограмм шура, Шелковски района боахамашка — 2526 килограмм.

Хьалха дІаяхача хана санна деттача доахана продуктивность лоха я Малгобекски, Надтеречни, Назрановски, Ачхой-Мартановски районий боахамашка, цига хІара Іаттагара яьккхай 1732 — 1850 килограмм шура.

ХІара яхкача котама тІехьара хьагуллаьд 154 фуъ.

1977 шера дерригача категорех долча боахамаша паччахьалкхенга хьайбай продукташ укх тайпара ехкай:

	Ерригаш а ийнай	Ерригаш а ийра план кхоачашъяра проценташ	ТІехьа тІадена задани а лоархІаш план кхоачашъяра проценташ	1977 шу 1976 шера процентаща нийсдича
Дийна доллашехьа эзача доахаиеи котам-боабишкеи дозал — эзар тонн	34,0	100,1	95	106
Шура — эзар тонн	87,6	111	111	111
Фуаш — миллион	78,8	125	121	120
Тха — тонн	4410	108	108	102

1977—1978 шерашка Іана хьайбаш чусоцадеча хана 1976 шера кийчъяьчул дукхагІа кийчйир йол 17 процент, сенаж 12 процент, баьца хьоар 30 процент, силос 49 процент.

Балхаш дир дІахо а юрта боахама материально-технически база чІоагІъяра. 1977 шера республика колхозашкеи совхозашкеи кхаьчар 1263 трактор, 859 грузовойн автомобиль, 228 ялат чуэца комбайн, 162 силос кийчъю комбайн, 87 хьажкІаш чуэца комбайн.

1977 шера юрта боахам дегІабоалабара дІаяхийтар 88 миллион сома маьха капитальни вложенеш.

Транспорти бувзами

Къилбаседа-Кавказа машиннаькъа Грозненски отделене халкъа боахама мухьаш дІа-хьа дахьара 1977 шера план 95,2 процент кхоачашйир, 1976 шера дІа-юха дихьарел 2,4 процент мухьаш дукхагІа дІа-хьа дихьар.

Пассажиро-километраш яра план 95,1 процент кхоачашъяьй.

Мухьаш тІадоттара шера план 100,3 процент кхоачашъяьй, цу даькъе мехкдаьтта продукташ чуйоттара задани — 100,6 процент, 1976 шерарчул 8,2 процент мухьаш дукхагІа тІадеттар, цу даькъе мехкдаьтта продукташ чуйоттара задани — 9,4 процент.

Отделене вІашагІ а елла дІаяхийтар 8,6 эзар беза мухь тІабола поезд, царца дІа-юха дихьар 3,6 миллион тонн мухьаш.

Айхха мухьаш тІадоттар бахьан долаш мукъаялийтар 1913 вагон.

Локомотива деннеи бийсаннеи йолча къахьегама овсарлеи задани 79,3 процент кхоачашйир. Вагонаш дІа-юха лелара план 75,2 проценти участкови сухала задани 84,5 проценти кхоачашъяьй. Вагонаша оборот ю задани 68,3 процент мара кхоачашъяьяц, 1976 шера 84,8 процент кхоачашъяьча.

1977 шера автомобильни транспортаца мухьаш дІа-юха дахьара план 102,1 проценти пассажираш дІа-юха бигара план 100,1 проценти кхоачашйир. 1976 шера дІа-юха дихьарел 2,7 процент дукхагІа мухьаш дІа-хьа дихьад.

Автомобильни транспортаца грузооборот яра 94,3 проценти пассажиро-километрий оборота задани 100,1 проценти кхоачашъяьй.

Юкъарча автомобильни транспорта грузооборота 1976 шера хинначул 2,3 проценти пассажиро-километрий оборот — 2,9 проценти лакхъеннай.

Пассажирашкара мах а эцаш легкови таксешца никъ бара шера план 100,5 процент кхоачашйир.

Бувзама предприятеша продукци арахецара юбилейни шера план 101 процент кхоачашйир, 1976 шера арахийцачул 8 процент дукхагІа продукци арахийцар.

Городской телефонни станцей абоненташ дегІакхувлилга 110,1 процентага кхоачадир, юрташкарча станцеша — 111,1 проценти радио чуйиллара задани 103,2 проценти кхоачашйир.

Капитальни гІишлошъяр

1977 шера йоккха программа чакхъяьккхар капитальни гІишлош хьалъеча.

Хьал а яь болх бе йолаялийтай дукха промышленнии культурно-бытовойи объекташ. Уж я импортни оборудованех вІашагІъелла каталитически риформинга установка, цементни заводера мазутни боахам, ГІишлошъеча управлене Грозненски аьшкбетона конструкцей заводера аьшкбетона изделеш ю мощносташ шеръяьй, Грозненски шурий совхозе 1200 деттача бежана лаьрхІа хьалтьяьй комплекс, городе Назране районни культура цІа, кхыйола объекташ.

ХІаьта производственни мощносташ болх бе йолаялийтара план кхоачаш ца еш йисар, эксплуатаце дІа ца луш йисар А. Шерипова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводера парафин арахеца производствои мазут вакуумни чакхдоаха производствои, «Красный молот» заводера цхьа пайда ийцача хих шозлагІа пайда эцийтара йола мощность, «Трансмаш» заводера компрессорни, тракторни прицепаш арахеца производство шеръяр, гормолзавод, «Октябра 40 шу» яхача совхозера 800 бежана лаьрхІа комплекс.

Паччахьалкхен капитальни вложеней шера план 90 процент кхоачашъяьй, хІаьта гІишлон-монтажни балхаш дара задани 89 процент кхоачашъяьй. Цу даькъе Нохч-ГІалгІай АССР паччахьалкхен капвложеней задани 91 процент кхоачашъяьй.

Юрта боахама дІаяхийтай 88 миллион сома капитальни вложенеш.

1977 шера подрядни организацеша шоай низаца гІишлон-монтажни балхаш дара программа кхоачашъяр хьахьокх дІахорча даннеша:

	1977 шера план кхоачашъяра проценташ	1977 шу 1976 шерацa нийсдича процентаща
Ерригача подрядни гІишлон монтажни организацеша	100,5	103
цу даькъе:		
Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управлене	103	100,2
«Чечингсельстрой» треста	101	110
«Грознефтехимремстрой» треста	104	103
«Чечингазстрой» треста	102	102
«Чечингводстрой» гІишлошъеча управлене	98	102
«Чечингушводремстрой» треста	101	104

Къахьегамхой материальни хьал-торои культурни боарамий лакхбар

Иттлагіча пятилетка шоллагІа шу хилар дІахо а къахьегамхой хьал-торои культурни боарами лакхбара дола шу.

ХІара шера юкъера дІалаьрхІача республика халкъа боахаме къахьегаш бола болхлойи гІулакхера нахи 1,5 процент дукхагІа хилар. Юкъера лаьрхІача бетта республикерча халкъа боахаме къахьегача болхлошеи гІулакхерча нахеи эца алапи 136 сом хилар. 1976 шера хинначул 3 процент лакхагІа.

Халкъа боахама керттерча доакъошка юкъера лаьрхІача бетта цхьан болхлочо эца алапи кхы а дукхагІа да: промышленносте — 146 сом, автотранспортни организацешка — 170 сом, бурув тохача — 217 сом, гІишлошъеча — 171 сом.

Республика халкъа боахаме 1977 шера 15 ноябрга къахьегаш хиннав 71,2 эзар лакхерен юкъера лаьрхІа йолеи образовани йола специалист, иттлагІа пятилетка дІайолалуча хана хиннарел 3,4 эзар саг дукхагІа. Еррига къахьегаш болча специалистех 59 процент бараш кхалнах ба.

Профессионально-технически училищеша 1977 шера кийчвир 11,3 эзар къона квалифицированни болхло. Цул совгІа 98 эзар болхлочо, ИТР, гІулакхерча наха шоай квалификаци лакхйир шоаш къахьегаш болча предприятешка, учрежденешка, организацешка.

Наха ахчан доходаш 1976 шера хинначул 6 процент тІаьхкхийттай, колхозхой доходаш а лакхъеннай.

Потреблене юкъарча фондашкара хьайоагІа ахчан фондаш хадданза дегІаахарах бахача наьха торо хилар дукхагІа товараш ийде, сберкассашка дІадехка ахча дукхагІа хилийта.

1977 шера республикерча сберегательни кассаша кхы тІа а къахьегамхошкара хьанйцар 33,8 миллион сом. Цул совгІа бахача наха ийцар 3 миллион совгІа сома маьха 3-процентни заем.

1977 шера юкъара кхача а тІехьа дІалаьрхІача, паччахьалкхени кооперативнии торговле розничин товарооборота боарам хилар 623,7 миллион сом, вІаши нийсдеча маьхашка диллача 1976 шера хинначул 5 процент лакхбелар из.

1977 шера юкъара кхача а тІехьа дІалаьрхІача паччахьалкхени кооперативнии торговле розничин товарооборота план 100,1 процент кхоачашъяьй, цу даькъе паччахьалкхен торговле предприятеша — 100,0 процент, потребительски кооперацe — 100,3 проценти.

1977 шера республикерча керттерча торгующи организацеша розничин товарооборота план кхоачашъяр хьахьокх дІахорча даннеша:

Цхьадола кхачани промышленнии товараш дохкар 1976 шера хинначул дегІаденад:

дулхдаьтта	— 4 процент
колбасни изделеш	— 8 процент
кондитерски изделеш	— 5 процент
швейни хІамаш	— 8 процент
трикотажни хІамаш	— 3 процент
телата кога гІирс	— 7 процент
мебель	— 8 процент
радиоприемникаши радиолаши	— 5 процент

Товареш тІа-тІа дукхагІа ийдой а лакхлуш латта наьха хьашташ цхьадолча чІоагІа хоаттача товарашца дизза кхоачашдулац.

1977 шера моттигерча промышленноста предприятеша торгови сете дІадахьийтар 33,3 миллион сома маьха халкъа эша товараш, уж хул 2,4 миллион е 1976 шера дІадахьийтарел 8 процент дукхагІа.

ДІахо а шерделар наха бытовой гІулакхаш делга. Быта служба 1977 шера 17,4 миллион сома маьха гІулакхаш дир, е 1976 шера даьрел 7 процент дукхагІа гІулакхаш дир бахача наха. Бытовой гІулакхаш делга юрташка лакхденнад 16 процент.

Еррига республика хьанйцача наха бытовой гІулакхаш дара шера план 102 проценти юрташка бахача наха гІулакх дара задани 108 проценти кхоачашйир.

Из ниттта дале а наха бытовой гІулакхаш дара шера план кхоачашъяьяц цхьачар:

Нохч-ГІалгІай транспортни управлене — 81 процент,

Доагора промышленноста управлене — 92 процент,

1977 шера капитальни гІишлош хьалъеча дІаяхийтай 27,7 миллион сом капитальни вложенеш. Хьал а даь эксплуатаце дІаденнад 194,9 эзар квадратни метр хула паччахьалкхен нах чуІа цІенош.

Цул совгІа нах чубаха цІенош хьалдара йолча кооперативаша хьалдир 7,7 эзар квадратни метр хула ши цІа. Паччахьалкхен кредита е къахьегамхоша шоаш Іоадаьча ахчан чотах республикерча городашка, юрташка болхлоша, гІулакхерча наха, колхозхоша хьалдир 87,4 эзар вкадратни метр хула цІенош.

Юбилейни шера финансироване массе йолча источникех хьалдаь дерригa цІенош 290 эзар квадратни метр хилар е 5400 болхлой, гІулакхерча наьха, колхозхой дезалаш баха хайшар дика кийчъяьча квартирашка е цІеноашка.

Паччахьалкхен капитальни вложеней чотах хьалйир 10054 моттиг йола школаш, 1500 моттиг йола дешa даха ха йоацача берий учрежденеш. Цхьабакъда шера планаш йизза кхоачашъянзар.

Республика городашкарчеи юрташкарчеи 15,8 эзар квартире газ чуйиллар, шера планагІа 17,5 эзар квартире чуйилла езача.

Нохч-ГІалгІай АССР статистически управлени

ПАРТЕ РАЙКОМИЙ ПЛЕНУМАШКАРА

КЕРТТЕРА ТЕРКАМ — ДЕ ДЕЗАРАШТА

КПСС Назрановски райкома пленумо 13-ча январе йийцар парте Центральни Комитета декабрьски Пленума итогаши района коммунистий декхараши.

Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизара сийна а пятилетка шоллагІа шу толаме чакхдаккхара а йоаржаьча социалистически яхье дика толамаш даьхад промышленни предприятей коллективаша. Ерригача предприятеша дІадаьннача шера хьалххара кхоачашъяьй производственни планаш, дуккхачар — шоай социалистически декхараш а.

Районе 8,3 процент 1976 шерарчул дуккагІа маьхала яьккхай промышленни продукци, планал совгІа ехкай 1300 эзар сома продукци, е тІанйца хиннача декхарел 500 эзар сом дуккагІа. Продукци маьхала яьккхара шин шера план 105 процент кхоачашъяьй.

Къаьстта хоалуш дола дакъа юкъедихьад цу гІулакха ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» завода коллективо. Цо 4 процент лакхъяьй къахьегама овсарле, планал совгІа маьхала яьккхай 550 эзар сом товарни продукци.

Дика чакхдаьккхад юбилейни шу автотранспортникаша, гІишлошъераша, кхычар. ГІишлоний организацеша кхоачашдаьд 3,5 миллион сом совгІча маьха гІишлон - монтажни балхаш, е планагІа доагІачул 100 эзар сом дукхагІа. Эксплуатаце дІаеннай районе чІоагІа лоархІам бола объекташ: городе Назране 1140 дешархочоа лаьрхІа юкъера школа, 320 саг пкъа чуэцаш дола культура ЦІа, кхыяраш. ДІадаьннача шин шера районе бахача нахага дІакхаьчай 18,5 эзар квадратни метр квартираш, 140 моттиг йола берий учрежденеш.

Шерлуш йоагІа торговле сеть.

Цхьадола толамаш даьхад юрта боахаме а. Паччахьалкхенга коартол йохкара план 111 процент кхоачашъяьй, свеклаш — 106, баьцадаараш— 117, шура — 112, дулх дохкара план — 100 процент.

ДикагІа толамаш даьхад «40 лет Октября» яхача совхоза коллективо. Цо кхоачашъяьй еррига продукци йохкара заданеш. Совхоза-техникума коллективо а иштта кхоачашъяьй планаш дукхьал цхьан генарашкара дІайиккхача. Шин шера заданеш ханал гаьнна хьалха кхоачашъяьй дуккхача механизатороша, хьайбаш лелалераша.

Цу тайпара цхьадола толамаш белгалдоахе а, КПСС Центральни Комитета декабрьски Пленума решенеша дІадеххача бесса, лаьрхІа теркам тІа ца бахийтача балац доаладе бахьанаш а доацаш. цхьайола планаш кхоачаш ца еш хилара, пайда ца эцаш дукха торонаши резерваши юсаш хилара.

Царех дийцар пленуме доклад яьча КПСС Назрановски райкома шоллагІча секретара А. И. Баранова, юртбоахама управлене керттерча агронома Х. М Албогачиева, «Электроинструмент» завода мастера Л. М Аушева, «40 лет Октября» яхача совхоза звеньевой Я. И. Даурбекова, совхоза-техникума партбюро секретара Б. А. Умарова, машинаькъа станце начальника М. В. Хучиева, ПМК-432 начальника Б. Д. Чергизова, трикотажни фабрика контрольни мастера З. И. Никулинас, Наьсар-Кертерча юртсоветя председатела У. Х. Мислаурова, КПСС Нохч - ГІалгІай обкома административни органий отдела заведующе А. Т. Дятлова.

Промышленни продукци йохкара планаш маьхага диллача кхоачашъяьяле а, арахецача продукце номенклатурах кхоачашъяьяц цхьайолча предприятеша. Йолаш я производственни мощностех бизза пайда ца эцаш, дуккхача маьха йолча оборудованега болх ца байта предприятеш. Царех я трикотажни фабрика, кирпишкий завод.

ИттлагІа пятилетка — производства эффективностен продукце дикален пятилетка аьнна белгалъяьккхай КПСС XXV съездо. Цудухьа керттера теркам цу дешашта тІаберзабаь хила беза.

ХІаьта а, цхьайолча предприятей продукци брак йолаш а из дІанйераш раьза боацаш а хул. ДІадаьннача шера трикотажни фабрика брак йолаш продукци арахецар бахьан долаш 14 эзар сом зе хиннад предприятена, торгови организацеша юхаеннай цун 29490 издели. ПланагІа йоагІчох хьа ца еш йисай 500 эзар сома маьха товарни продукци.

ЙоагІаш йола йоакхо яц дагорен энергетически ресурсаш кхом беш дІаахийтара. Духхьал кирпишкаш еча заводо йоагІачул дукхагІа йоагаяьй цхьа миллиони 4 бІаь эзари кубометр газ.

Дукхха да нах раьза боаца гІулакхаш гІишлошъерий балхаца. Хьалдаь даьнна кІеззига ха мара ене а, хІанзле цхьайола ремонт е эзаш да культура ЦІа, керда яь школа.

Кхоачамбоацараш кІезига дац бахача наха бытовой гІулакхаш деча организацей, торговле балхаца.

Анализо хьахьокх цхьайолча фермай, бригадай, отделеней, совхозий болх цІенхаштта тоабайза баргбоацилга. Паччахьалкхенна дІадала дезаш тІадисад дІадаьннача шин шера 957 тонн ялат, 1860 тонн генараш. Цу даькъе «Назрановский» совхоза — 1030 тонн ялат, 800 тонн генараш, 2000 тонн свеклаш; «Маяк» яхача совхоза — 500 тонн ялат, 95 тонн генараш; «Экажевский» совхоза — 300 тонн ялати 100 тонн генараши.

Республике юкъерча цифрел а планагІа йоагІачул а дукха лохагІа ба районе цхьайолча юртбоахама культурай гектара тІара чубена хьувкъам. Иштта, «Экажевский» совхозе хІара гектара тІара 16,8 центнер мара даьннадац ялат. «Назрановский» совхозе — 16,7 центнер, «Маяк» — 11,6 центнер. Цул а кІезигагІа ба генарий хьувкъам: «Маяк» — 6 центнер, «Экажевский» совхозе — 7,2 центнер.

Цу тайпара во болх лелара керттера бахьанаш да лаьттанцарча балха культура лоха хилар, дІайиццача культураш шоай ханнахьеи доагІача боарамагІи гІулакх ца делга, юртбоахама культураш чуэцара болх тІехьа а бахийте дукха хьувкъам кхашка бойтилга, хьалкхедаьр лорадара йоакхо эсала елга, удобренеех пайда боаггІача бесса ца эцилга.

ДІадаьннача шера совхозашка енай 9500 тонн совгІа минеральни удобренеш. ЦІаккха а енаяц районе иззал дукха удобренеш. ХІаьта кхашкара хьабаьнна хьувкъам гуш ба. Цо хьахьокх боакамаша цу ганзах мел эсала пайда ийцаб.

Іалаьмате йирча сурт да хьайбай боахаме. ДІадаьннача шера планагІа доагІачул 770 Іасилг кІезигагІа даьд районе, вешта аьлча дерригача доахах 30 процент Іаьсий ца деш дисад. ХІаьта кхы а йирчагІа да из сурт совхозашка: «Маяк» — 68, «Назрановский» — 61, «Экажевский» совхозе — 55 Іасилг мара даьдац хІара бІаь Іатто.

Цул совгІа урс хьакханза ца доалаш дийнад районе 722 бежан, царех 259 «Маяке» а дувш, 1869 устагІа. Лазарех деннад 268 бежани 1170 устагІей.

Цудухьа планагІа доагІачул кІезигагІа хьайбаш да районе.

Геттара лоха да районе шура йоакхилга. ДІаалар эхь долаш лоха — цхьа литр совгІа — йоакх из «Маяк» совхозе хІара Іаттагара. Цхьайолча фермашка доакъар дац тоъал. Къахьегара а салаІара а эша хьалаш Іалашдаьдац дуккхача болхлошта.

Пленуме дийцача тайпара, юрта боахаме иштта хьал оттара бахьанаш да партийни организацеша боаггІаш бола болх декхарийла баьашкара хьа ца бехар, юрта боахама культураш хьалкхеяпа а хьувкъам чуэпара а де йиш яр па дар. Іалашдаь доакъар кхом болаш тІа ца ахийтар, къахьегамхой йоакхо йоаттІача тайпара ца яр.

ДІахо магийта йиш йолаш дац боахамаша шергара шерага зене болх белга. ХІара предприяте, организаце, боахаме лаьрххІа хьаллоаттаеши лораеши хила еза производственни а къахьегама а дисциплина, лакхде деза декхарийла болча болхлошкара цар де дезар дизза хьадехилга, тІанйяь решенеш кхоачашъяр Іалашделга.

Пленумо тІанйцача соцам тІа белгалдаьккхача бесса, пятилетка кхоалагІча шера а цунна тІехьарча шерашка а кхоачашде дезача декхараша дІадех наьха къахьегам дикагІа вІаштІехьбаккхар, йолаш йолча торонехи производственни резервехи дикагІа пайда эцар, къахьегама сага йоакхо дІахо а дукхагІа яр. Партийни организацей керттера декхар да КПСС ЦК декабрьски Пленума, СССР Лакхехьарча Совета сессе, КПСС Нохч-ГІалгІай обкома бархІагІча пленума решенеш хІара къахьегамхочоа дукхагІен дикагІен дІайовзийтар, уж толамегІа кхоачашъяра нах оарцагІбахар.

З. ДАУРБЕКОВ.

КАРАГІДАЬННАЧУН КРИТИЧЕСКИ ЛОАРХІАМ БЕШ

КПСС МагІалбика горкома аргІанарча пленуме дийцар «КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума итогехи цу Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлацара хьадоагІача городской партийни организаце декхарехи» дола дош.

Цу дешах доклад яьча КПСС МагІалбика горкома хьалхарча секретара П. Г. Кащеева, пленуме къамаьлаш даьча бурув деттача балхий управлене начальника С. А. Темираева, «Кавказ» совхоза парткома секретара А. В. Сосновскаяс, «Малгобекский» совхоза директора М. А. Долтмурзиева, «Малгобекнефть» НГДУ оператора М. В. Торе, Вознесенскерча газ чакхйоахача завода слесара И. И. Булимова, «Ингушский» совхоза мехотряда начальника М. М. Коттоева, ГІ. Ахриева цІерагІча совхоза вокккагІволча жа Іус, Социалистически Къахьегама Турпала М. Ж. Бахмадова, кхыбараша белгалдаьккхар керда советски Конституци тІаэцарца, Сийлахь-йоккхача, Октябрьски социалистически революце 60 шу дизарца хІара советски сага къаьстта хьамсара долаш чакхдаьннача иттлагІча пятилетка шоллагІча шера городерча а юртарча а къахьегамхоша хьинар кхо ца деш къахьийгалга. Критически лоархІам а беш, дийцар промышленноста, юрта боахама, культура доакъошка юбилейни шера даьхача доккхийча толамех.

КПСС КЦ майски а октябрьски а (1977 ш.) Пленумий а керда советски Конституци — дегІаенача социализма общества Керттера Закон тІанйцача СССР Лакхехьарча Совета а решенеша дегаш ураоттадаь къахьегар бахьан долаш МагІалбика промышленноста болхлоша ханал хьалха, 10-ча декабре, кхоачашдаьд иттлагІча пятилетка хьалхарча шин шера декхараш, хІаьта 18-ча декабре лоархІабир уж юбилейни шерарча декхарех. БІаьш эзараш сома маьха продукци еннай Даьхенна планал совгІа.

Цу толамех къаьстта доккха дакъа доалл шерагара шерага ритмично болх беш, шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдеш хьайоагІача бурув деттача балхий управлене, «Малгобекнефть» НГДУ, Вознесенскерча газ чакхйоахача завода коллективай.

Кердача къахьегама толамашца белгалдаьккхад юбилейни шу МагІалбикерча юрта боахама къахьегамхоша а. Шера планал совгІа цар Даьхенна деннад 1000 тонн ялат, тІехкхоачашъяьй паччахьалкхенга баьцадаараш, шекара свеклаш, шура, тха, фуаш дохкара планаш.

КарагІдаьнначун критически лоархІам а беш, пленуме къаьстта теркам тІабохийташ дийцар пайда ца эцаш йисача торонех, хьалхашка латта декхараш дизза кхоачаш ца деш бисарех, хІара къахьегамхой коллектив ритмично болх беш хилийтара наькъех.

ТІехьабусараршта юкъе ба кирпишкаш еча завода (директор А. Албаков), «Малгобекнефть» НГДУ ОРС-а (начальник Б. Д. Ахильгов), автотранспортни предприяте (директор К. Т. Яндиев), районерча бувзама узела (начальник Е. С. Бервинова), «Алханчуртский» совхоза къахьегамхой. Юбилейни шерара декхараш кхоачашдаьдац цу коллективаша.

Пленуме белгалдаьккхар хьалхалаттарий опыт, къаьстта юрта боахаме, лерттІа йоашхаши йоаржаеши ца хилар, цу лоархІамеча торонах дІахо йодача хана бизза пайда эца безилга.

Масала, хьожаргда вай Социалистически Къахьегама Турпала ГІ. Ахриева цІерагІча совхоза жа Іуй Бахмадова балха хьокхамашка. ДІадахача шера ше лелабеча хІара 100 жийна тІехьа цо кхебаьб 138 Іаьхар, хІара устагІан тІера 8 килограмм тха лергад. Иштта, дикача хьокхамашца чакхдаьккхад юбилейни шу «Ингушский» совхозерча коммуниста М. М. Коттоева кулгалдеча механизированни отрядо. Шура йоакхача дика толамаш даьхад божа беттараша «Советский» совхозерча А. Д. Картоевас, «Кавказ» совхозерча Ш. Исаевас, кхыбараша. Массане иштта хьокхамаш доахаш хилча дукха а дукхагІа хургьяр хьайбаши кхашин леладеча йоакхха продукци.

Пленумо тІанйцача соцам тІа, цу дерригие лоархІам а беш, белгалдаьхад хІара коллективо, ерригача района иттлагІча пятилетка кхоалагІча шера декхараш толамца кхоачашдара наькъаш.

Иштта, пленуме дийца а дийца, чІоагІдир районерча къахьегамхоша шоай коллективай собранешка укх шера тІанйца доккхий социалистически декхараш. КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенешта жоп а луш МагІалбика къахьегамхоша лаьрхІад керда советски Конституци тІанйца шу дузача денга — укх шера 7-ча октябрга иттлагІча пятилетка кхаь шера декхараш кхоачашде.

Пленума балха юкъе дакъа а лаьцар, къамаьл а дир КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретара М. О. Бузуртанова.

А. БАСИЕВ.

ХАЛКЪА ТІАХЬОЖАМ

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ХАЛКЪА ТІАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

ЦА ДОАГІАРАШ ЛЕЛАДАРАХ

Республика халкъа тІахьожама Комитето белгалдаьккхад; Нохч-ГІалгІай АССР мелиорацеи хин боахамеи министерства хин боахама системашта эксплуатаци еча Керта управлене кулгалхоша (нн. Касаев, Акмурзаев, Колпакова) финансовии производственни гІулакхаш лертІадахара де доагІар ца деш а из бахьан долаш боахама доал доаца, паччахьалкхени штатно-финансовии дисциплина телхаяь моттигаш нийслуш а хилар.

Оттаь порядок телха а еш, управлене административно-управленчески аппарата 21 единицах бетта ийдеча алапе фонд 1130 сом а долаш йола 9 единица ца йоагІаш лелаю Нохч-ГІалгІай АССР мелиорацеи хин боахамеи министерства.

Управлене кхоачашдац «Служебни легковой автомобилех пайда эцара гІулакх лартІадаккхаран уж лелаярга дІадодар кІезигдаран де дезарий хьакъехьа» СССР Министрий Советои РСФСР Министрий Советои даь соцамаш. Служебни легковой автотранспорт лелаяра хьанийцача ахчал совгІа бокъо йоацаш. республика Минмелиоводхоза болхлой гІулакха лелаю управлене легковой ши автомобиль. Алхха дІадахача цхьан шера 452 эзар километр никъ а байта 1558 сом доадаьд уж автомашинаш лехкаш. Цул совгІа, 6 грузовой автомашин лелаяьй легковой яраш санна министерства, управлене, цун участкай кулгалхойи специалисташи дІаюха кхувлаш. хІаьта цу гІулакха 68,6 эзар километр никъ а байта 889 сом доадаьд.

1977 шера дежурни хиннай аьнна 172 соми 68 кепиги ахчаица компенсаци еннай (йоагІача ханал тІех даьхача сахьатех луш санна) управлене легковой автомобилий 4 водителa отгул яла езача метте.

Керта управлене аппарат лелаяра хьанийцачул совгІа дІаухийт ахча административни здане ченаш цІенъярга, телетайп лелаярга, хІаьта иштта бахача наха гІулакх леча Грозненски бюро счетех а мах тел Минводхоз чуйолча цІеной ий цІендарах, диларах, мебель дехьа-сехьа яккхарах.

«Служебни командировкай гІулакх лертІадаккхара кхы тІа а де дезарий хьакъехьа» СССР Министрий Совето баь соцам телха а беш служебни командировкашта хьахийцача ахчах управлене бокъо йоацаш пайда ийца моттигаш я.

Тохкам бича гучадаьннад, хин боахама системашта эксплуатаци еча Керта управлене начальник Нохч-ГІалгІай АССР мелиорацеи хин боахамеи министерства кредиташта доал дареи банковски документашта кулгаш яздареи бокъонех ваьккха хилар, цу тайппара «Социалистически паччахьалкхен производственни предприяте хьакъехьара Положени» толха а яь.

Хин боахама системашта эксплуатаци еча Керта управлене а (нн. Касаев, Акмурзаев) Нохч-ГІалгІай АССР мелиорацеи хин боахамеи министерства а (н. Арбиев) кулгалхой декхарийла баьб лакхе белгалдаь кхоачамбоацараш дІадаха, паччахьалкхеи штатно-финансовии дисциплина телхаяйтарг йоаца гІулакхаш вІаштІехьдахен чакхдехеи.

«Служебни легковой автомобилех пайда эцара гІулакх лертІадаккхаран уж лелаярга дІадодар кІезигдаран де дезарий хьакъехьа» а «Служебни командировкаш лерттІаяхара кхы тІа а де дезарий хьакъехьа» а СССР Министрий Совето даь соцамаш телхадарахи хІаьта иштта сметно-штатни дисциплина кхоачаш ца ярахи выговор яьй Нохч-ГІалгІай АССР мелиорацеи хин боахамеи министра заместителa Б. В. Герасименкона, хин боахама системашта эксплуатаци еча Керта управлене начальника заместителa А. Ш. Акмурзаевна, цу управлене керттерча бухгалтера Г. П. Колпакована.

Нохч-ГІалгІай АССР мелиорацеи хин боахамеи министр нов. Арбиев декхарийла ваьв хин боахама системашта эксплуатаци еча Керта управлене болх «Социалистически паччахьалкхен производственни предприяте хьакъехьарча Положенега» хьежжа лертІабаккха.

Халкъа тІахьожама Ленински Грозненски районий комитеташта (нн. Поповна, Васильковна), хІаьта иштта Нохч-ГІалгІай АССР мелиорацеи хин боахамеи министерства халкъа тІахьожама группана (нов. Сухомлинова) тІадиллад Минмелиоводхозеи хин боахама системашта эксплуатаци еча Керта управленеи финансовии производственнии гІулакхашта тІахьожам чІоагІагІа лоаттабелга, бокъо йоацаш леладу хІамаш шоай ханнахьа юхатохилга.

Бахача наха хІара денна ийеш я маьхха продукци, цудухьа цун дикал лакха е лоха хилар теркал ца деш цхьаккха хургвац. Из кхеталеш бола халкъа тІахьожамхой болаш ба маькх еча комбинате а. Цар группе чувоагІа 17 саг. Уж керттерча даькъе производства лоархІамеча участкашка къахьегаш ба.

ДІадахача шера цар низаппа продукци дикал миштай хьожаш 30 тохкам баьб, цу даькъе 12-заа цІаьхха а беш. Гучадаьха тайп-тайпара кхоачамбоацараш даим санна группе дийцачул тІехьагІа кулгалхошка дІадовзийт, хІаьта бехке бараш бехктокхаме оз.

Халкъа тІахьожама группа балха юкъе хьинарегІа дакъа лоацарех ва весовщик Л. Хатаев, машинист Е. Алиева, вафельни цеха болхло Р. Байсарова, хьоара база грузчик И. Чучаев, кхыбараш.

СУРТА ТІА: вафлей дикал тохкаш ба (аьрдехьара аьттехьа) Байсарова Рукъет, Демина Надежда, Шамсадов Амхад, Байсарова Мадинат.

И. ПЛИЕВА сурт.

Халкъа тІахьожамхой — цехашка...

Пятилетка кхоалагІа шу чакхдовлаш динза дисарий лоархІам а беш шоай йолаш йолча торонех дикагІа пайда эцара дола наькъаш лохаш ба «Красный молот» завода халкъа тІахьожамхой. ХІаьта хІара цехе, участке йолаш я уж торонаш.

Масала, материалашта лерттІа доал дара, кхом бара, лорара, производстве дегІайоалаяра тІехьа къовсам лоаттабеш я чон лоаладеча цеха халкъа тІахьожама группа.

Ялх участке хІаранена чувоалаш 2—3 саг волча 17 активистах латт из. Формовочне — И. Цемлянскийи, В Михайлоки, шихтови — Г. Пришван Ю. Пугоеви, корковн — В. Кулигини В. Кулакови, ширпотреба — В. Ампилогови Г. Третьякови, кхыбараш. Группана керте латт къахьегама ветеран партийни бюро член Гутикулов Заур.

ПланагІа бу болх халкъа тІахьожамхоша, болхлоша хоам баь е цІаьхха сиха чакхдаккха дезаш гІулакх хинна хІама ца хилча. Цар балха юкъедоагІа оборудоване дикалга хьажар, электроэнерге, кислорода, газа, хин кхомбар, кхыдараш санна дола гІулакхаш тахкара рейдаш елга.

Вагонаш Іо ца йоассаеш, гоайой хьожаш а хул уж. КІезига болх баьбац металла кхомбара а.

Цхьа ха яр «отвал» оалаш дола даьга лаьттея гІуми грейферашца самосвалашта тІа а йотташ ара дІаккхувсаш. Тохкам бича тІахьожамхошта гучадаьлар духхьал цкъа дІахьоча машина тІа 10—15 килограмм кагий чона отходаш дІакховсаш хинна хилар. Цу гІулакхах шоашка хоам бича уйла а яь цу гІулакхага хьежар цеха кулгалхой. ХІанз «отвал» тІайоттале магнитни шайбаца хьагулду металл. Иштта дІакъайлар металл довш хинна Іургаш.

Боккхача лоархІаме дар халкъа тІахьожамхоша кхоачашдаь шоллагІа гІулакх — вагонаш лоаттаелга дІадоаккхилга. Ховш ма-дий, чон лоаладеш йолча цехо дукха формаш ю материалаш, гІум, топпар, металлолом хьайиелга. Цхьа ха яр вагонаш мухь Іо ца боаккхаш лоаттаярах эзараш сомаш штрафаш телаш. Масала, 1975 шера 100 эзар сом гаргга гІод текхар заводо, 1976 шера — 60 эзар сом совгІа, хІаьта юбилейни шера — 20 эзар сом гаргга. ТІаккха дІадахача шера вІалла гІод теха а дац чон лоаладеча цеха.

Мишта вІаштІехьдаьккхад из? Хьалхарча даькъе хила беззача тайпара бувзам оттабир транспортни цехаца. Цу гІулакхо мухь хьа маца кхоачаргба хьалхе ховш хулийтар. ТІаккха из Іобаккхара кийча хила вІаштІехьдоалар. Кхыметтел шоаттея кІирандени тІехь иштта эргабаьккха тоабир болх Цу тайппара халкъа тІахьожамхоша хьалхадаккхарца, хайра рузкъа дІа а ца дохийташ, доккха беркат даьлар цунах.

Массанахьа а кхоач дозорнеш. Кхы а боккхагІа пайда бир цар электроэнергехи кхыча энергоресурсехи кхом бара даькъе. ХІара 10 дийнахьа цкъа трубопроводаш, вентилаш лерттІа болх беш йий а электроэнерги ца эшача хана ханнахьа дІаккхувлий а хьожар участкашка вІашагІъехка халкъа тІахьожама еррига посташ.

Цеховй группа кулгалхочо Гутикулов Заура йоах:

— Тохкамах, ший предложенех хьахулаш бола пайда гуш хилча мара болх бе дог дагІац наьха. Цеха кулгалхой, вешта аьлча начальник Н. Г. Назаров тхоай рекомендацешка, хьехамашка лаьрххІа уйла еш хьожаш хилара чІоагІа раьза а да тхо. Сихха дІадоах кхоачамбоацараш. Цо лакхду тха сий а.

Каст-каста тохкам бе безаш йола моттиг хьахьокх, нийсденна кхоачамбоацараш дІадахара новкъостал ду мугІаререча болхлоша. ХІаьта цунца бувзабенна а ба халкъа тІахьожамхой толам.

Масала, болат кепа деттача цехе дробь Іоухилга шийна махай а нов. Гутикуловга хоам бир Л. Вышневске. Техкар. 3 ди далале майда шер а еш бункер товийр. ТІаккха дІадаьлар дробь Іоухилга а. Иштта болат лоаладара дикал лакхъярах, тайп-тайпара материалаш дІаоттаяь лоаттаярах дикагІа пайда эцара дукха къахьийгар халкъа тІахьожамхоша.

КПСС XXV съезда цІи сийдеш лелаю цеха коллективо. Дуккхача шерашка заводе социалистчески яхье хьалха латташ хьайоагІача, патриотически болам шийгара массехказа дІаболабаьча, Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизара сийна тІанйца декхараш кхоачашдарах машинашъерашта юкъе хьалхагІа рапорт делар цо, Даьхенна 10 бетта планал совгІа 150 тонн чон, иштта болат, бос бола металл а луш. Цу яхье хьалхара моттиг яккхарах Советски Іаьдала 60 шу дизара яха цІи тиллай Баканов Валентина кулгалдеча болат лоаладеча участка коллективах.

Бакъдар аьлча, дерригa даьд ала йиш йолаш-м дац цу хьалхалаттача цехе а. Укхаза дукха моттигаш нийслу къахьегама дисциплина телхаеш, шоай болх дукха безаш бац берригаш а.

Халкъа тІахьожамхошта хинна а ца Іеш ерригача партийни организацена а цу даькъе бе дукха болх ба цу цехе. ЧІоагІагІа лакхбе безаш ба хьехамчийн мастерийн лоархІам. ДІахо ла мегаргдолаш дац оборудованена лерттІа доал ца делга. Дега новкъа хул, цкъаза цхьаволa болхло формовочни смесь нокъзара ца йоаккхаш, совленна йоага лампаш дІа ца йоаеш, инструменташ лостам боацаш дІа-хьа кхайссача йита цехера дІаводаш хилча.

Цу кхоачамбоацарашта юкхе гІолла тІех а баьле дІаболхац халкъа тІахьожамхой. Боккхача лоархІаме да массанена гучча цар шоай болх беш хилар. Цехе вІашагІъеллай халкъа тІахьожамхочун уголок. Цу тІа хьахьокхаш ба цар берригa болх, дерригa юкъара гІулакх. «Кхомбар - массадолча хІаманца, хІара денна!» яхача девизагІа керда шу дІадоладаьд хьалха латтача коллектива халкъа тІахьожамхоша.

Иштта шоай балха тІа дукха дика хІамаш долаш я завода мехкдаьтта аппаратурай цеха колелктив а. Юбилейни шера заводе йоаржаяьча яхье массехказа хьалхле яьккхар цо. Белгалара дика толамаш даьхар комплекси бригадаша. Брызгунов Николя бригададгара масал а эцаш, толамца кхоачашйир цар юбилейни шера планаш. ХІаьта хІанз СССР Конституце шу дузача денга — 7 октябрга пятилетка 3 шера план кхоачашъяра низ тІабахийтта къахьегаш я комплексни бригадаш.

Халахете а бицбаларца, е хІаман уйла ца еш оамалаш хиларца е бехктокхам мелбарца дале я укхаза а ба халкъа рузкъан хьурмат ца деш бола нах. Масала, дукха кхоачамбоацараш гучадаьхар халкъа тІахьожамхоша н. н. Мулькос, Умалатовас, Короблевас, Епифанова баьча тохкамо. Дуккхача участкашка бІеха я, лостам боацаш Іаккийса метизаш яда. ХІаьта дуккхача моттигашка делкъийна хІама дуача хана ца эша электроэнерги йоагаелга гучадаьккхар цар яьча рейдо. Масала, цхьоалагІча участке — ТС-500 яха трансформатори 2 спускатели, ялхлагІча участке — ПСМ яха пускатели № 47 йола трансформатори, ворхІлагІча участке — трансформатори пускатели цу юкъа зехьа болх беш яр.

Геттара дукха гІалаташ корадир газ, кислород, тоІадаь фо хьакховчийтача трубопроводашка. Дуккхача моттигашкара вентилаш еха хилар бахьан долаш Іоухаш зехьа йоаю уж материалаш.

Сварка ю техникеи электродаши ца йоаггІача тайпара лелаеш моттигаш а нийсъелар. Котельщик Петровичев дефицитни электродаш аьшка саьрга меттел тІахьерчаеш хиннилга хайра. ТІахьожамхоша баьча хоамагІа уж дерригa кхоачамбоацараш дІадахара приказаш дийттад цеха начальника, цу даькъе декхарийла волчунгара доагІар хьа а дехаш.

Цу тайпара рейдаш каст-каста чакхйоах № 17 йолча цехерча тІахьожамхохоша а н. н. Антонова, Николаева, Дзортова, Петрова, Магомедова.

Дукха ха йоацаш трубопроводашка цар гучадаьккха хатар шерра дийцар, тІаккха из кхоачамбоацар хилийтарах бехке хиннача мастера Соловцова преми 15 процент эшайир.

К. ТИМОФЕЕВ,
тха штате воаца корр.

СУРТА ТІА: чон лоаладеча цеха толашагІвола халкъа тІахьожамхо Путоев Ювнас.

И. ПЛИЕВА сурт.

РУЗКЪАН КХОМ БУ

Рузкъан кхом бар, из зехьа доадарах а бІехача кулгах а лорадар рузкъа хьадара нийсса да. Партеи правительстваси массаза а боккхача теркаме лоаттаду социалистически рузкъана халкъа тІахьожам хилара дош. Цудухьа боахамий кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша цун боагІаш бола мах баьча моттиге цох доккха беркат доал.

Грозненски швейни производственни объединене № 4 цехе цІенхаштта леладу халкъа тІахьожама гІулакх. Коллектива общественни вахара юкъе дика дакъа доаца коммунисташ, комсомольцаш, производстве хьалхалаттараш ба из кхоачашдеш. 15 сагах латтача группа фийла бІарг кхоаб цехерча рузкъанга. Группа председатель я цига 20 шера болх беш йола, баракъаш тегара еррига процессаш дика йоаза, коллектива вахар бокъонца кхеталеш йола коммунист Зуенко Зинаида Филипповна. Цу группе кхо сектор я: производства культура, социалистически рузкъа лорадара, балха ханах ма-боагІара а бизза а пайда эцара. Царна кулгалдеш ба коммунист. Зюкова Валентина Ивановна, участка мастер, Забиякина Антонина Григорьевна, коммунист Дутова Зинаида Ефремовна.

Царех хІаране ший болх бу оттаьча планагІа, сектора хІара члена де деза гІулакх хаьдда къоастадеш. Масала, балха тІехьабиса шозза-кхозза яхар мо хьабаьхкар кьона болхлой Валян Светан. Цеха заседане тІа а хьийка, цІенхаштта къамаьл дир царца, дІахайтар балха ха хІама ца деш дІаяхийтар социалистически рузкъа доадара е лочкъадара нийсса долга, дІакхетабир уж дІахо йодача хана балха тІехьабусилга ловрг ца хиларах.

— КІопилгаш йизза тай Іоттадора участкашка хьалха — дувц Зинаида Филипповнас, — швеяша-мотористкаша кхом бацар цун. Кхоачаяла гаргагІерта таьвордин дІаккхоссар. Дукха тай доара цхьаккха пайда а боацаш. ВІашагІ а кхийтта, уйла йир оаха из иштта ца дойтара. Хьежар сменагІа швеяна-мотористкана мел тай эшаргда. ТІаккха нормагІа дІатела доладир из. ХІанз хьалха хулаш ма-хиллара нуьхаш чукхувсача яьшкашка кхоачаяла гаргагІерта таьвордингаш кораягІац.

—Смена чаккхъялча, лампаш дІа ца йоаеш, кран дІа ца къовлаш хий Іоухаш моттигаш нийслора, — дІахо дувц цо. — ХІанз из тайпа хІама хилац тха халкъа тІахьожамхоша рузкъанга дика бІарг локхаш хилар бахьан долаш.

Цу цеха коллективо, ерригача объединене а санна, доккхий производственни толамаш даьхар дІадахача юбилейни шера лаьцача социалистически яхье. Уж доахача шоашкара доагІа дакъа лаьцар группа халкъа тІахьожамхоша а.

— Цу группо болх дика бар бахьан долаш, — аьлар цеха начальника Мельситова Татьяна Николаевнас, — тха йиш хиннай дукха электроэнерги, хий, кхыйола материалаш кхое. Аьлча кхоачам ба, дІадахача ленински цІеча шоатта дийнахьа тха ерригача коллективо болх бир кхоьча фурнитура тІа.

Доккха новкъостал ду халкъа тІахьожамхоша производства культура лакхъяра а. Уж хьож болх беш йола моттиг цІена, цхьалхо йолаш лоаттаяйтарга а хІамаш тега машинаш цІена лелаярга а.

Хьалха санна, швей-мотористка болх беш мгІача машина гонахьа яьсса кІопилгаш, таьвордингаш, кхыйола новкъарло еш йола хІамаш хилац хІанз.

— Укх хьатІадена кердача шера, — аьлар Зинаида Филипповнас, — соахка оахош Іоаяь дика опыт дІахо а дегІайоалае дага да тхо, кхы а дикагІа социалистически рузкъа лораде уйла я тха.

Ю. ЮСУПОВ.

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Республика Iилмай Академе кулгайоазон фонд — малхбоаде юкъерча бIаьшеренашка хиннача кулгайоазонийн книжкайи йоккхагIъярех цхьа хранилища я. 40 эзар совгIа безача маьха къаьнара памятникаш да укхаза гулдаьраш. Царна юкъе да ше санна кхы доаца 1143 шера юха яздаь дола Авиценна «Медицински закон», XIII бIаьшерерча Iилмахочун мыслитела Насреддина Тусе цIи хеза йола астрономически таблицаш, кхыдараш.

СУРТА ТIА: Iилман болхло Агаева Неля хранилище.

О. ЛИТВИНЕИ,
А. ТАВАКАЛОВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

Л. Н. Толстой ваь 150 шу дизарга

ХАЛКЪА ВИЦЛУРГВАЦ

Лев Николаевич Толстой ваь 150 шу дизар белгалдаккхара чIоагIа кийчо еш я. Кепайоазон тIа арадувл сийлахь-воккхача йоазонхочох дагадоагIараш, архивера корадаьча документий хьакъехьара хоамаш, из ди белгалдаккха толстовски музеяш кийча хиларах йола информацеш.

Белгалдоалаш хIама да, «ТIоми машари» хьаххеллар ваьча ленина еш йола кийчо Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузача исторически денна кийчо ечен из дездечен, СССР керда Конституци деррига халкъо ювцача а цул тIехьагIа тIаэцача а ханна дIайолаваь хилар.

1910 шера Ленина яздаьд: «Кхыметтел Россе а геттара кIезигача наха вовз Толстой — художник. Цун сийлахь-йоккхий произведенеш белгтала массанега дIакхоачаргйолаш хилийтар духьа къовсам эш, миллионаш а итташ миллионаш а бола нах боадоне оттабьча, унзарбаьхача, каторжни къахьегаме бахийтача, къийбаьча общественни стройна духьалара къовсам, социалистически переворот эш». Хургдар гуш дунен пролетариата баьчча яьхар бакъ а хиина дIаэттад.

Сийлахь-боккхача Октябрал тIехьагIарча эггара хьалхарча шерашке а къахьегача адамашка дIаккхоач Л. Н. Толстоя художественни творчество. Совнаркома гIулакхий эггара хьалхара управляющи хиннача В. Д. Бонч-Бруевича шийна дагадоагIар тIехьагIо дийцад: «Толстой массаза а сийдеш хьоахавора Ленина. Ясни Полянах заповедник ярах долча декрета ше йир цо редактнрова ни. ...Дуккхача наха довзийтар духьа Толстоя цIенах (Москверча) музей йир. Ленина сиивча распоряженегIа цIен, беша, коарча гIирсий къаьстта планаш оттайир. Планаш тIа белгалдаьккхалар, Лев Николаевич волча хана хиннача тайпара, хьалхагIа шоаш хиннача бесса хулийтайла, хьал а лоаттайойла уж ерригa хIамаш аьнна».

В. Д. Бонч-Бруевича тешал ду иштта: Сийлахь-йоккха пролетарски революци хинна дукха ха ялалехьа В. И. Ленина А. В. Луначарскена тIадиллар Халкъа просвещене Комиссариате издательски отдел вIашагIйоллилга а эггара хьалхарча аргIанна Толстоя яраш а тохаш, классикий дуккха произведенеш кепатохийтилга а». Цул тIехьагIа Ленина инициативагIа дош оттадаьд Л. Н. Толстоя сочиненей бизза гуллам паччахьалкхено арабаккхара хьакъехьа а. 1918 — 1919 шерашке а кийчъе йолаьй из кепатохара а пун организационни структура а йоккха план». Кепатохара план ше кийчъяьй» В. И. Ленина. Толстоя яздаьчох хIама юкъера ца доаккхаш долла хIама кепатохилга керттера принцип а йолаш.

1928-ча шера вай мехка деррига халкъо белгалдаьккхар Л. Н. Толстой ваь 100 шу дизар. Партен Центральни Комитетон СССР Халкъа Комиссарий Советон массехк соцам тIаийцар (1925 ш. 24 июле) сийлахь-воккха писатель вицлургвоаца гIулакх дара хьакъехьа. Л. Н. Толстоя 90 томах латта эггара хьалхара сочиненей Бизза гуллам — юбилейни аьнна цIи а тилла кепатеха арабоаккхилга шийна дIатIалаьцар РСФСР паччахьалкхен издательствос. Паччахьалкхен издани а йолаш иштта вIаштIехьъяьлар юбилейни издани, Iадаьмате дукха болх бир литературоведашеи текстологашеи. Ткъаь итт шера бир из. Эггара тIехьара том 1958-ча шера араьлар...

Л. Н. Толстой ваь 100 шу дизара (1928 ш.) дешашта хетаьча РСФСР Наркомпроса коллеге заседане лаьрхIаь Толстоях ... даьца В. И. Ленина язъяь статьяш дуккха тираж а йолаш цIаькха юха арахеи деша багIача кагирхошта а кхыметтел кхуви боагIараштa а юкъе тар ма ду шерагIа уж дIайоэржаен.

1928-ча шера беррига мехка хинна чакхъяьлар юбилейни торжествани. Кавказе а хилар уж. Цу хана Кавказски халкъий дуккхача меттала яьхар

Толстоя къаьст-къаьста произведенеш, цу даькъе хIаьтта мара шоай йоазув хиланза долча, шоаш когаш тIа оттарах Сийлахь-боккхача Октябра декхарийла долча халкъий меттала а. Масала, «Хаджи-Мурат» яхача повеста тIара доакъош гIалгIай меттала даьхад Мальсагов Оарцхос. Цу хана латински алфавитаца хиннад йоазув. Г. Владикавказе (хIанз г. Орджоникидзе) хиннача ГIалгIай Iилма-тохкама институте йоккха книжни выставка хиннай Л. Н. Толстойна хетаяь. Цига хьокха оттадаь хиннад «Казакаш», «Хаджи-Мурат» яхача толстовски повесташ тIара вайнаьхеи казакийи фольклора образеций йоазош.

Гор. Грознерча совторга гIулакхерча наьха клубе Толстовски Комитета пленума торжественни заседани хилар. Сийлахь-воккхача йоазонхочох дола керда документаши материалаши кепатохара хетаьча «Толстой 1851 — 1852-ча шерашка Горячеводске», «Керда Толстой» яхача цин статьяца юбилей белгалъяьккхар «Грозненский рабочий» яхача газето.

Москвера юбилее вера Толстовски музея Iилман болхло. Толстовски материалаш лохаш из хилар Владикавказе. Грозне, Староглядковски станице (хIанз Нохч-ГIалгIай АССР), Махачкале, кхыча моттигашка.

Л. Н. Толстой бахьан долаш Стари Юрта а санна (хIанз Толстой-Юрт), деррига дунен тIа цIи хезай Старогладковски станица. Къона волча хана цига ваьхав Л. Н. Толстой, нохчашца, казакашца доттагIал леладаьд цо. Юбилей езъеча Нохч-ГIалгIайчене вена хиннав йоазонхо В. П. Ставский. Горски педагогически института (г. Владикавказ) профессор В. А. Васильев, студент хIанз цIи хеза йоазонхо Н. А. Атаров. В. П. Ставскийи В. А. Васильеви, хIаравар къаьст-къаьста, Тийрка йистте Толстой лийнна лераш лохаш хиннав. Укхаза баьхача нахагара тайп-тайпара, чIоагIа сакъердаме, цхьабакъда цкъаза бакъ доацаш хинна дувцараш гуллаьд цар. В. П. Ставске цу ханне а кепатеха араьхай «Марьянай вирий къонгаш» яха очеркаши («Октябрь» яха журнал. 1928. №№ 9 — 10) «Л. Н. Толстойна тIехьа станицашка гIолла» яха статьяи («Бакинский рабочий» яха газет. 1928 ш. 3 май). В. А. Васильева кепатеха араьккхай «Л. Н. Толстой Староглядковски станице хилара дешах» яха статья (Горски педагогически института известеш, 1929, в. 5).

Староглядковски станицеи ГIизляреи хиннав цIи хеза художник Е. Е. Лансере, боккъал башха сурташ дехкаьд цо «Казакаш» яхача повеста лаьрхIа а, хIаьта иштта Толстой Тийрка йисте хилар хьахъоккхаш а.

Толстоя юбилей йолаш Владикавказе Л. П. Семенова редакци а йолаш ГIалгIай краеведене Iилма - тохкамь институто арахийцад «Кавкази Лев Толстойи» яха статьяй сборник. Цу сборникашка юкъеяхача «Лев Толстойи Кавкази» яхача статья тIа Л. П. Семенова дувц Толстоя Кавказерча вахарахи творчествахи, цига цо къаьстта уйла тIайохийт из Стари Юрта хилара, нохчочунцарча Мисербиев Садойцарча цун доттагIала...

1927 шера 14 сентябре хиннача ГIалгIай краеведене Iилма-тохкама института Совета заседане хоам баьб Л. Н. Толстой вувцаш дола документаш областной архиви бюрора корадаь хиларах. Царех цхьаннега лаьрххIа хьожаргда вай. Из да 1908-ча шера 18 марта полице департаменто генерал-губернаторашка, губернаторашка, градоначальникашка, губернски жандармски управленей охрании отделеней начальникашка дахьийтача къайлагIарча циркуляра копи. Цу циркуляраца дIайолаьй полице департаменте Л. Н. Толстой, дунен тIа цIи дIахеза, цхьабакъда царизмана хьашт воаца эрсий сийлахь-воккха йоазонхо ваь 80 шу дизара (1908 ш.) еш йола «кийчо».

«Лев Толстой, эрсий революце кизга санна» яхача статья тIа В. И. Ленина яздаьд цу юбилейца дувзаденна статья арахийцача легальни эрсий пресса хьакъехьа, из «Iетто дог дайташ тIанкI аьнна хьалйизай лицемерех, шин тайпарча лицемерех: казенниш либеральнии. Хьалхара яр я селхан Л. Н. Толстой нийрчавоаккхилгеи хIаьта тахан пунцара патриотизм хьа а леха, Европана хьалхашка ээдел леладе хьожилгея тIадилла хиннача, шоаш бехкача йоазончий гIожа лицемери»...

Полице къайлагIара циркуляр иштта тийшача балха лицемери йоаллаш а я. Полице департаменто яьхад, «правительственни киназацеи императорча хIанзарча паччахьалкхен строяцеи» «къаьсттача хьалашка» латт Толстой, цудухьа «шийна хетар дIаала» дезаш я паччахьа министерство. ГIулакх иштта латтача хана царизмон цун сатрапашеи хьалхагIа лехз массе тайпарча средствашца бIехвеш, готваь кхескаваьв сийлахь - воккха писатель. Аькхаш тIехьабаьхаб цунна, из цIагIа воацача хана къуй санна чухьежаб цун усальбе. Толстоя произведенешта, художественни яраштa санна, иштта публицистически чарна а. 80-ча шерашка денз шин тайпара цензура тIалоаттаяьй — массазаръяр а духовни а, цо шийна хеттача тайпара уж хувцаш е сххаш, 1901-ча шера эггара лакхерча синодо киназах дIахоадаваьв Толстой. Из бар черносотенцашеи цIиймергий Iаьржача тоабон цунна къиза са даккхар духьа къайлагIа баь тIахьехам. Полице къайлагIарча циркуляра тIа йоахар, моттигерча администраце «паччахьалкхено кхыметтел цхьаккха тайпа официальни а лоархIам» бе безац юбилея, из хьежа еза «правительственни Iаьдала хIанзара законаши распоряженеши ца телхаяйта, хIаьта нагахьа санна толхаяь моттиг нийслой, законагIа доаца цу тайпара гIулакхаш кара мел йолча средствашца тешшамеи лоарзагIа ца йоалаши юхасоцаде деза, бехке бараш законни бехктокхаме а озаш...»

Циркуляра тIа даь йоазош да. ЦаI — 1908 ш. 3 мае «Терски областа, отделий атаманашка, округий начальникашка, полицмейстерашка. КулгалдараигдоагIача тайпара кхоачашдараи». ХIаьта канцеляре кулгалхочо яздаьча кулга кIал латтар: «Станицашка къайлагIа кепатехя ярадоаккхалда». ТIаккха канцеляре кулгалхочун эIамагIволча помощника тIехьара тIаяздаь дар: «Соца дувцалда». Къамаьлаца луш хиннача инструкцеша, гучох, «хьеха» дезаш хиннад, юбилей белгалйоаккхараштa таIазар дергдола «гIулакх» дикагIа мишта вIаштIехьдоаккхаргда. Циркуляра копе тIа даь шоллагIа йоазув (иштта «къайлагIа» аьнна дош а оттадаь) Сунженски отдела станицай атаманашта даь дар. Хоамаи нагахьа санна эшаш моттиг нийслой, кхоачашдараи: «...Л. Н. Толстоя (иштта да документа тIа! — Б. В.). 80 шу дуз из ваьча дийнахьа денз, нагахьа санна собранеш йолча хана кегар хиннеи законаш толхадаьи моттиг нийслой, хоадамболлаш дола гIулакхаш чаюх а доахаш тоIайойла из».

Фу закон да дувцар, нагахьа санна гIожагIча тайпара закон телхадер самодержавнополицейски режим ше хинна хилча?! Царизмана керттердар: «хоадамболлаш долча гIулакхашца тоIабар!..» Царизм кхийрай Л. Н. Толстойх. 1908-ча шера ерригача сакхетамеча Россе, деррига прогрессивни адамаша белгалдаькккар Л. Н. Толстой ваь дезткъа шу дизар. Царизм эгIазъухар, новкъарленаш йора цо.

Цул тIехьагIа ткъо шу даьлча паргIатача мехкон Сийлахь-боккхача Октябро хьалъоттадаьча цун халкъашеи, Коммунистически партеи Советски правительстваи кулгалца даккха доагIача тайпара белгалдаьккхар Л. Н. Толстой ваь 100 шу дизар.

Б. ВИНОГРАДОВ,
филологически Iилмай кандидат.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

АПН корреспонденташа хоам бу

РЕВОЛЮЦИОННИ ЭФИОПЕ НИЗ

ЦхьоагIо, территоре бIарчал, суверенитет лора а еш, революционни Эфиопе цхьан ханна массехк фронте бу тIом — Эритрея яхача къилбаседехьарча провинцерча сепаратистски болама духьалеи малхбоалехьарча оагIорахьара Огадене чубенача сомалийски бIуна духьалеи.

Кхы цхьаькха цхьа фронт а я — Iаьдалашта хетачох. 1974 шерарча революцена карагIдаьннараштa эритрейскии огаденскии сепаратистел кIезигагIа кхераме йоацача контрреволюционни подпольецара къовсам.

Массе тайпарча кагийбуржуазни, анархистски, националистически, монархически группировкашa, къьпара порядкаш юхаоттае дагахьа массе оагIорахьара новкъарленаш ю революционни эргалонашта. Контрреволюционни йовсарех дIаккхийттад левацки милIаш а. Маоистски лозунгаштеи гIар айаь дувцача даьссача хабараштеи тIехьашка хьула а луш, цар, ма-дарра аьлча, Iаьдалашкара дIадех социалистически лостам, Советски Союзацареи социализма кхыча мехкашцареи доттагIал дIаккхосилга. Духхьал цу тайпара никъ лелабаьб Эфиопе болхлой класса парти хьаелга, къамандемократически программа шеко йола гIулакх хетийтача, мадарра аьлча, эфиопски революци ехкача, Ханна йолча тIема административни Совета (ВВАС) председатела заместитель хиннача А. Абате.

«Уж реакционни низаш хьаллоаттадар, вIаштIехьдоахар, цар кулгалхо тоIадаь доахкача халкъий даьрагIа йола моастагIа — империализм, къаьстта а американски империализм я», — аьнад ВВАС председатела Менгисто Хайле Мариама.

Мехка кулгалхоша лархIа а доагIаш лаьрхIад, къахьега нах, эггара хьалхарча аргIанна болхлойи ахархойи (уж тIехьара бараш бахача нахах 90 процент ба) революци лорае оарцагIбаханза барг ца хилар. Цудухьа 1975 шера 4 марта аграрни реформа дIа ма кхайкайнне а юрта районашка халкъа милице отрядаш вIашагIъехка йолаеннай правительство. ТIехьагIо цу тайпара отрядаш вIашагIъехка йолаьй ерригача городашка а.

Милицеца дIаязбац революце гIулакха боарам боацаш чIоагIа мутIахьа бараши массаза а халкъа Iаьдал хьаллоаттаде кийча бараши мара. Болхлошеи ахархошеи кхаьбиъ бетта балхах мукъа болча хана эскара эпсарий кулгалца къаьстта тIемеи политически кийчо ю. Курсаш чакхъяьннача тIехьагIа герзи милицеца дIаязбарах дола удостоверении лу хIаранена.

Тахан эфиопски милицеца ба паччахьалкхе революционнодемократически наькъаца эргайоаккхача хьинаре дакъа лоацаш бола ах миллион совгIа болхлой, ахархой, гIулакхера нах. Цар городашкеи юрташкеи порядок хьаллоаттаю, реакционни элементашца, боха ца беш бисача помещикашцеи аристократашцеи хоадамболлаш къовсам лоаттабу.

«Са хьалха хиннача хозяйно лоамашка отщепенцех банда вIашагIтехай, цо каст-каста тха кхашта тIа а яй, дIадийна ялаташ хIалакду, — яхаш дувц Лалибелерча 50 шу даьннача ахархочо Абедже Деста. — Цудухьа лорадаланза далац тхо. Цхьабакъда хIанз-м ахархошка герз да, цхьалхача кулгашца тхона хIама дулургдац».

Милицейски кадраш кийчъяра правительствана доккха новкъостал ду полице. Укх тIеххьарча шерашка хувцаденнад полице маIан меттел, цун классови состав а. Керттерча даькъе цунна юкъера бараш болхлойи ахархойи дезалех баьнна ба. Кадраш кийчъеча керттера уйла тIайохийт идеологически кхетам балара.

Соахка денз полицейски колледжерча дешара курса юкъейихьай марксистско-ленински философи, социализма политэкономи, советски халкъо гитлеровски Германена духьала баьча Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема истори, дерригдунеи истори—цу предметах 70 процент ха хьожаю СССР истори Iомадара.

«Кадраш кийчъяра гIулакха тха колледжо дуккха хIамаш хьанийцад советски милице балха опытацара, — яхаш дувц колледжа начальника полковника Фелекс Табрас. — Деша багIарех тхоай мехка бокъонца бола патриоташ бе гIерт тхо. Оахош кхебаьраш болхлоштеи ахархоштеи тIемеи политически гIулакхаш Iомаде оаха дIахьежабеча милицейски подразделенешка царех комиссараш оал дуккхаза а, хIана аьлча комиссарий керттера декхар — революци лорае къахьегамхой Iомабар.

Халкъа карагIдаьннараш кIалхара дахар, революци лораяр—ишта уйла йолаш ях ерригa къахьега Эфиопи. Столице арадувлача, «Полицена армидаш» яхача газето дукха ха йоацаш яздаьд: «Дунен пролетариата баьччо В. И. Ленина хьийхад, моллагIа революци мел хинна а мах болаш яц, нагахьа санна цунна ше лорае хой мара, яхаш. ХIанз, Эфиопе гIулакхаш унзареча хьал тIа эттача хана, цхьа фронт а яь дIаотта деза халкъ, эскар, полицеи милицеи низаш».

Арахьарчеи чурчеи реакце низашта хоадамболлаш юха хIама тоха кийча да Эфиопе халкъ. Бухсоцаш ше котало йоаккхаргйолгах дог тийша да из.

И. БАБА-ЗАДЕ,
АПН соб. корр.

Берег Слоновой Кости.

СУРТА ТIА: Африка лаьтанцара йоала хIамаш мехка моллагIа базар тIера эца йиш я.

Н. БАРАТОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Индийски калейдоскоп

УНАХЦIЕНО ЛОРАЕШ ДОЛА IАЬДАЛ

Даьй Iаьдалаша гIаьле увза могаяц Раджастан штатерча Хундар юрта бахача наха. Из кхоачаш ца дераштa къоаноша ккел ю. Массаза а цхьан тайпара я ккел — 51 рупи гIод. Зуламхо хьагучаваьккхачоа совгIата 5 рупи лу.

Юрта бахача нахах цхьаннена а хац, из Iаьдал маца а сендухьа а юкъедоаладаьд, цхьабакъда дизза кхоачамдеш да из. Кхаь шера цаI мара суда хьалхашка эттавац гIаьле увзаш вола саг. Хетаргахьа, шоай безам боллашехьа а гIаьле ца увзаш Iа нах даьй Iаьдалаш лархIа гIертарах Iийна ца Iеш, бохчилг доассадалар нхераш а.

ЧАМ БОЛЧА ДААРА МАХ

Америкерчеи Малхбузен Европерчеи чам болча даара (деликатеса) тIаккхуврий укх тIеххьарча хана безам тIабахаб индийски пхьидашта. Францерчея Японерчеи шоай «йижарел» йоккхагIа а дарегIа а я уж. Моттигерча маькарагIа бараша сихха кIетадаьд из: соахка деликатес экспорте дIаккхаьийтай бIаьш тоннаш а ца кхухьийташ, эзараш тоннаш.

Лаьттах йоахкача цар 35 тайпах шиъ мара даа могадеш дац Инде. Цхьабакъда уж, цул совгIа, эггара пайданагIа а я. Денней бийсанней цхьан пхьидо килограммага кхаччалца, вешта аьлча ший дозала боараме зуламе садоахка хIамаш юъ.

Специалисташа хьакхайкадаьд, уж тайпа пхьидаш цхьатарра лувцаш йоаяр экологически баланс толхаяра, дIайийна хIамаш йоаяра кхерам болаш хилар. Iилмахоша яхар дIа а нийца, правительства дийхкад ебача юкъагIа пхьидаш лувцилга. Шоай безам юхаоза безаргба къаьстта чам болча даараштa тIаккхуврий.

«ЗУЛАМХОЙ»

БIаьш авареш хул хIара шера Инде машинаькъашка. Царех дукхагIа яраш хилара бехке лоархI А. П. Чехова ший дувцар тIа белгалваьккхар моргаш бола «зуламхой». Цхьабакъда цар лечкъаераш гайкаш а йоацаш, рельсаш чIоагIду металлически лалараш да. Цул тIехьагIа юрташкарча пхьоаллешка ухаш хургдолаш да металл.

ХIанз наькъаш чIоагIгIа лораде лаьрхIад. Из болх беш хургва 25 эзар саг. Цу тайппара, хIара обходчик хьожаш, юкъера лаьрхIача, кхаь километрал тIех машинникъ хургбац.

ПИЛЛ - САГIАДЕХАРГ

Пиллаш дукха деза Инде. Цхьабакъда геттара Iуйрийна, транспортахи нахахи хьалйизача Калькутта улицашка, лехкаш букъ тIа вагIаш саг а волаш, гуча а даьнна, юкхе гIолла тIехбувлача нахагара ахча деха, ца лой муцIар тохара икерам тIа а боссабеш долаценначул тIехьагIа, кхыметтел дукха хIамаш бIаргадайнача моттигерча полицега а сатохаденнадац. «Сатем боабераш» лийцаб. ДIа а хьа а дувцаш цхьа ха яьнначул тIехьагIа, юхера а, цаI зоопарке дIадигад, вож суде хьожаваьв. Гучадьннад, уж шаккхе а массехк дийнахьа цхьаккха хIама даанза хинна хилар. Кхы де хIама а доацаш шоаш бисачул тIехьагIа даь хиннад цар из.

Е. ШУБИЧЕВ,
АПН соб. корр.

Дели.

Спорта хоамаш

МЕХКАРИЙ ТОПАМ

Воронежо укх деношка тIаийцар вай мехкара дукха а дикагIа бола къона акробаташ. Цига чакхдаьлар РСФСР школьникий спартакиада зачетах дола къовсамаш.

Вай грозненски спортсменашта юкъе къаьстта белгалбаьлар упражненеш цхьана кхоачашъяь бола Грозчерча № 57 йолча юкъерча школа дешархо Бабина Ирен Хамзатова Аьсети (№ 1 йола школа-интернат). Цу турнира чемпионаш хилар царех.

Белгалдаккха деза из шин йоI Российски Федераце вIашагIтехача команда состава юкъе яха кандидаташ хилар.

Воронежски турнире шоашта теркам тIабахийтар кхыболча грозненски спортсменаша. Иштта, кхоалагIа моттиг яьккхар Грозчерча № 34 йолча юкъерча школа дешархочо В. Азизьяна. Цо а йиьлагIча моттигах тоъам бе бийзача В. Гагиевас, Р. Тангиевас, М. Мальсаговас, Ф. Сафаниевас а бокъо яьккхар РСФСР финальни къовсамашка кхы дIахо а къовсам дIабахьа.

Р. РОЗИНА.

Х. БАЗОРКИНА КОТАЛО

Нальчике классически хьисапе кIалтохаргах латара РСФСР школьникий спартакиада зачетах лаьрхIа хиннача Къулба Россе кхелетарий къовсамашка чемпион хилар Грозчерча № 7 йолча юкъерча школа дешархо Х. Базоркин. Цул совгIа «ТIехдика техника гойтарах» дола совгIат а деннад цунна РСФСР просвещене министерства.

Сийлен пьедестала тIа шоллагIа хилар грозненец Т. Фахрутдинов, хIаьта чемпиона вошас Б. Базоркина кхоалагIа моттиг яьккхар.

А. АЛИЕВ.

САЛАIА—ДОАЗОЛ ДЕХЬА

Укх деношка вай республике туристий йоккха группа Грозный — Москва — Берлин — Прага — Грозный маршрутагIа салаIа яха я. Уж ба мехкдаьттахой, гIишлонхой, транспортникаш, лораш, юрта боахама болхлой, иштта кхыбараш. Царна юкъе ба «Сельхозтехника» Гудермески районни отделене инженер Асаев ИсмаIал, Госпромхоза болхло Крышка Наталья, Грозчерча № 40 йолча бархIшерарча школа директор Ибриева Марет, Грозчерча № 7 йолча поликлиника лор Ибриев Мухьмад, 1737 автоколонна слесарь Козловский Генрих, иштта кхыбараш.

Цига шоаш доаккхаргдолча шин кIира вай мехкахой ГДР-еи Чехословакеи езача исторически моттигашка хьожаргба, цу мехкий халкъий вахар довзаргда.

Укх шера доттагIала маршруташца Польше, Румыне, Болгаре, Финлянде, Югославе, Австре, кхычахьа а туристически путевкех салаIа ухаргба республика къахьегамхой.

Я. БУБЕНКО.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 январь

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Дека хьо, тха ялл!» 9.25 — «Массаз кхайка оаз» яха телевизионни дукха сереш йола художественни фильм. «ТIом» яха 9-гIа сери. 10.30 — Верде произведенешцара концерт кхоачашду Московски Паччахьалкхен филармоне Академически симфонически оркестра а СССР Паччахьалкхен Академически Доккхача театра солисташа а. Дирижер — РСФСР халкъа артист Симонов. 14.30 — Документальни фильмай программа. 15.20 — Фурманов. «Чапаев». 16.05 — «Исторе оагIонаш». «Афины». 16.30 — «Довза а довза, ха а ха». Къоначa техникашта йола передача. 17.15 — «Орленок» яхача телестуде концертни зал. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Миллионий ленински университет. «Интеграце доаха гIанаш». Передача юкъе дакъа лоацаш ва Экономически вIашн новкъостал дара Совета секретарь Фадеев. 18.45 — «Дунен халкъий творчество». 19.15 — «Горнолыжни спортах йола дунен кубок» Австрера передача. 19.50 — «Массаз кхайка оаз» яхача телевизионни дукха сереш йолча художественни фильма премьера. «Сатем байна денош а бийсаш а» яха 10-гIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Театрах дола дувцараш». Передача дIахьу Абалкица. 22.10 — «Скрипични миниатюраш» яхача фильма-концерта премьера кхоачашъю СССР халкъа артиста, Ленински совгIата лауреата Когана. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Вай къонала улица». Документальни фильм. 18.15 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.35 — «Хье санна Iомаве Iайха хьехар а». Хьан новкъостал ду хьехамчаша. 19.05 — Киножурнал. 19.15 — Атеистически темаех. ВЛКСМ Грозненски райкома секретара Тарасова къамаьл. 19.25 — «Во дар хиларга бода никъ». Фильм. 19.35 — Марша доагIалда шо. Кагирхой программа (нохчий меттала). 20.05 — «Донецки мехках йола поэма». Документальни фильм.

20 январь

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Орленок» яхача телестуде концертни зал. 9.40 — «Массаз кхайка оаз» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. «Сатем байна денош а бийсаш а» яха 10-гIа сери. 10.45 — «Театрах дола дувцараш». 11.25 — «Болама къайле» телевизионни документальни фильм. 14.30 — Документальни фильмай программа. 15.10 — «Межилайтиса творчество». 15.50 — Шахматни школа. Довза болалурий класс. 16.20 — «Москва а москвичаш а». 16.50—«Iан этюд». Эрсийи советскии поэтий стихех йола литературно-музыкальни композици. 17.15 — «Массанена тIехьа цаI цхьаннена тIехьа массавар». Ленинградера передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «ХIара сурта тIа малх ба». 18.35 — «Ленин волча, Кремле». «Деза ди». Телевизиони дукха серийни документальни фильм. 2-гIа вIашагIакхетар. 19.35 — «Илли-77». Хоадам беш дола концерт. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Илли-77». Хоадам беш дола концерт дIахьодахьар. Йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Производственни дешар Iомадар». Документальни фильм. 18.15 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.55 — Киножурнал. 19.05 — Пятилетка балха никъ. КПСС обкома лектора Берсанукаева къамаьл (нохчий меттала). 19.20 — Шун письмоех дола концерт. 19.50 — «Цадера хьаваьнна кавказец». Телевизионни документальни фильм. Йистедаьлча — хоамаш, реклама.

РАДИО

19 январь

6.30 — Доагора-смазочни материалаш кхоара тIехьа (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Советски Эскара бIухой письмойх дола концерт (гIалгIай меттала). 9.15 — «Общественни порядка ха тIа». 9.35 — Лист. ШоллагIа Венгерски рапсоди. 9.45 — КПСС XXV съезда соцамаш кхоачашде. «ЭIамига дар а доккха дар а кходе». Гудермесски локомотивни депора передача (гIалгIай меттала). 17.00 — «Деттале хьо, дог». Нохч-ГIалгIай АССР халкъа поэта Дж. Яндиева творчествах йола передача (гIалгIай меттала). 17.30 — «Дувнаш дола дош — къахьегама дисциплинах дола дош». Грозненски барзкъаш тегача производственни объединенера передача. 17.45 — «Экологи а ди а». Биологически Iилмай кандидата Ковнацке къамаьл. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — Халкъа тIаьхьожам дIахьош ба (нохчий меттала).

20 январь

6.30 — «Юртара Iуйре». 6.45 — Хоамаш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Художественни самодеятельноста доакъошхой концерт (нохчий меттала). 8.50 — Социалистически иххьа дневник. 9.15 — «Атеист» (нохчий меттала). 9.35 — Комсаш лелаерхочун радиошкола. 9.45 — «ДоттагIий оазаш». 17.00 — «Массаза дийна». Ленина центральни музея лектора Селезнева беседа (нохчий меттала). 17.15 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (гIалгIай меттала). 17.35 — Моттигерча авторий произведенеш. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.30 — «Сайранара Грозный» (горсете гIолла).

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш малхбузехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 0—5, Грозне 1—3 градус шелал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча хана лоа а делхаш малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана — 3—8, дийнахьа — 3+2 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмий отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

СФ05020. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 459.